

Ponedjeljak, 19. maj 2003.
Svedok Fadil Banjanović
Svedok Rene de la Bros (Renaud De La Brosse)
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.02h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite, gospodine Grum (Groome).

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC GRUM

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, kada završimo sa vašim svedočenjem... Vi ste govorili o jednom sastanku kojem ste prisustvovali sa dvojicom drugih ljudi po imenu Grujić i Jovo Mijatović. Zamoliću vas da mi odgovorite na još nekoliko detaljnih pitanja o tome. Ali, pre svega, recite mi ko je bio Brano Grujić.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Brano Grujić je građanin Zvornika srpske nacionalnosti, prvi čovek Zvornika - predsednik opštine.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A ko je bio Jovo Mijatović?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Jovo Mijatović je bio jedan od prvih političara opštine Zvornik i bio je poslanik u Narodnoj skupštini.

SUDIJA MEJ: Kada kažete: "Mi treba da se iselimo" na koga mislite, ko su ti "mi"?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Pa, u Kozluku su samo živeli Bošnjaci. I ostalo je oko 2.000, 2.500 Bošnjaka. To se podrazumijeva da mi Muslimani, mi Bošnjaci treba da se iselimo. Tako nam je naređeno.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Šta ste uradili kada ste napustili taj sastanak?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Prvo sam pitao kako ćemo zasad 2.000 ljudi svi skupit, kako ćemo izaći iz Kozluka. Brano Grujić je rekao da

o tome ništa ne brinem, da ima obezbjeđen prevoz i da će nas deportovat, u Srbiju.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Ima li još nešto bitno šta se desilo tokom tog sastanka? Pre nego što vas pitam šta je bilo posle sastanka.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Nema.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Šta ste uradili kada ste napustili taj sastanak?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Brzo sam otišao i nekoliko svojih saradnika poslao da iskupljaju narod. Ja sam uzeo jedam megafon i pozivao sam narod da dođe. U samo centru Kozluka su bile velike kolone vojnih vozila, tenkova, dosta je bilo vojske. Bilo je strašno.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste nameravali da narod okupite na jednom mestu i gde ste hteli da okupite ljude iz Kozluka?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U centru Kozluka kod Doma kulture.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Kod Doma kulture, da li je tamo bio neko ko je trebalo da napiše spisak imena svih ljudi koji je trebalo da napuste Kozluk? Možete li da nam ukratko opišete taj proces pravljenja spiska imena ljudi koji su napuštali Kozluk tog dana?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ispred svake kuće je stajalo nekoliko vojnika, policije i paravojnih jedinica. Ti ljudi su narod gurali prema centru. Pucali su po narodu, tukli, i narod Kozluka se osećao kao stado ovaca koje je gurano u centar Kozluka. U centru Kozluka kod Doma kulture okupilo se oko 2.000 ljudi. Bio je veliki broj vojnih, paravojnih, milicije i drugih oružanih snaga. Jedna ekipa vojnika zajedno sa jednom grupom građana Kozluka je popisivala ljude, građani su nailazili, potpisivali se i tako ulazili u parkirane autobuse i kamione.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, sad bih hteo da vam pokažem dokazni predmet pod tabulatorom 4, dokazni predmet Tužilaštva.

sekretar: Ovo je dokazni predmet Tužilaštva 445, pod tabulatorom 4.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: To je dokument od nekoliko strana. Da li ga prepoznajete?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Radi Pretresnog veća stavićemo jedan primerak na monitor da bi mogli da ga vide i amikusi i optuženi. Pogledajte, molim vas, prvu stranu tog dokumenta. Hteo bih da vam skrenem pažnju na gornji desni ugao, mislim da tu stoji jedan pečat plavim mastilom, recite nam šta piše na tom pečatu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Srpska opština Zvornik, Opštinski štab Teritorijalne odbrane Zvornik.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sad bih hteo da vam skrenem pažnju na poslednju stranu tog dokumenta i da vas pitam da li vidite negde na toj strani svoj potpis?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Možete li Pretresnom veću da kažete šta predstavlja ovaj dokument, dokazni predmet Tužilaštva 445, pod tabulatorom 4?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, ovo je spisak građana Kozluka, spisak nosilaca domaćinstava sa brojem članova porodice koji su se organizovano iseljavali iz Kozluka.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je jedan sličan dokument napravljen za narod iz Skočića?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Recite nam gde su Skočići u odnosu na Kozluk?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Skočić je jedno malo mjesto do Kozluka u kojem ...

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I da li je narod iz Skočića trebalo takođe da se iseli tog dana?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li su se i oni okupili na istom mestu kao i narod iz Kozluka?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sad bih vas zamolio da pogledate dokazni predmet 445, tabulator 5. Pogledajte ponovo gornji desni ugao. Da li je to taj isti pečat zborničke Teritorijalne odbrane na prvoj strani dokumenta?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Opštinski štab Teritorijalne odbrane Zvornik, da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Mogu li da vas zamolim ponovo da pogledate poslednju stranu i da nam kažete, da li vidite ponovo svoj potpis i tu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Što se tiče dokumenata pod tabulatorima 4 i 5, da li su to ti originalni dokumenti kojih se sećate od tog dana?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Originalne dokumente sa potpisima su uzeli pripadnici Teritorijalne odbrane Zvornika. Ovo su kopije.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li bi bilo ispravno da se kaže da su to indigo kopije koje su napravljene istog dana, a nisu kasnije fotokopirane?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Taj dan su napravljene, samo što su prve te dokumente uzeli ljudi iz Teritorijalne odbrane Zvornika.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Pored ovih dokumenata, da li ste vi dobili jedan dokument koji je potpisao major Marko Pavlović?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Možete li da nam ukratko opišete okolnosti pod kojima ste dobili taj dokument?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Kada smo se sakupili kod Doma kulture, kada smo ispotpisivali da izlazimo uz Kozluka, onda je otvorena jedna koverta u kojoj je stajao nalog ili naredba komandanta Teritorijalne odbrane Zvornika. Taj dokument sam vidio petnaestak minuta prije nego što ćemo biti protjerani iz Kozluka.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Zamoliću vas da pogledate dokazni predmet tužilaštva 445, tabulator 6. Pogledajte ponovo gornji otkucani deo tog

dokumenta. Da li je to veran izgled tog dokumenta kakavog ste ga vi dobili tog dana?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Zamoliću vas da pročitate drugi pasus tog dokumenta za nas.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: “Gore navedenim licima punoljetnim, na njihov izričit način bez prinude, sa željom koju su nam preneli da po svaku cenu žele izbjeći mobilizaciju muslimanskih formacija, odobreno iseljenje”.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je ovo bilo tačno?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sada, pogledajte donji deo dokumenta kako ga mi ovde vidimo u sudnici, ima nešto dopisano rukom. Da li vi prepoznajete taj rukopis?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Čiji je to rukopis?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Moj.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I kada ste vi to dopisali na vrhu dokumenta koji ste dobili?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: 26. u poslepodnevnim satima u Loznici.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: To šta ste vi dopisali, da li je to vaša kalkulacija stvarnog broja ljudi koji su bili primorani da napuste Kozluk tog dana?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Možete li da nam kažete koliko ste ljudi vi izbrojali, tada koji su morali da napuste Kozluk?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: 525 domaćinstava, 1.822 lica ili građanina.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sada, gospodine, molim vas da kažete Pretresnom veću kako su ljudi fizički premešteni iz Kozluka, kojim vozilima?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U centru Kozluka bilo je 17 autobusa i tri kamiona sa prikolicama. Bila su dva putnička vozila. Tako smo putovali od centra Kozluka do Loznice. Od Loznice smo do Rume putovali istim vozilima, a u Rumi smo presjeli ...

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, zamoliću vas da idemo korak po korak kroz svaku fazu putovanja. Pitaću vas nešto o Loznici. U kojoj republici je Loznica?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Loznica je u Srbiji.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je to bilo prvo mesto gde se zaustavio autobus pošto je napustio Kozluk?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je bilo nekih graničnih prelaza, provera na srpskoj strani granice kad ste prelazili granicu prema Srbiji?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, između Bosne i Srbije ima granični prelaz na Šepku, most na rijeci Drini. Tu je granični prelaz i tu smo... Velika kolona vozila je prošla na srbijansku stranu i tu su nas zaustavili. Zaustavili su nas u Loznici pored rijeke Drine.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Koliko ste vremena proveli u Loznici pre nego što ste krenuli dalje?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, proveli smo negde oko pet do šest sati.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Na srpskoj strani granice da li ste videli neke ljude koje ste prepoznali kao pripadnike paravojnih snaga?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Čim je kolona vozila stala, veliki broj ljudi je kružio oko konvoja, oko ljudi. Ti ljudi su bili u različitim uniformama, dosta prljavi, sa raznim oružjem. Imali su rukavice na rukama, izgledali su kao lešinari kada napadaju, kružili su oko nas i tražili djevojke da izađu.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste vi ili neko drugi stupili u kontakt sa srpskom policijom sa tim u vezi i da li je bio neki odgovor od srpske policije?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, mi smo dosta bili uplašeni. Veliki deo tih ljudi se kretao oko naših autobusa i kamiona, počeli su i da narod

vuku za ruke, da traže pare. I onda sam ja se obratio jednoj patroli policije koja me zamolila da budemo samo mirni, da će doći pojačanje.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je stiglo pojačanje policije i da li su zaštitili konvoj?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Došla su tri do četiri vozila, došlo je dosta policije koji su bili uredni sa uniformama i koji su stali okolo konvoja, okolo vozila tako da više ti ljudi nisu nam smjeli prilaziti.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I tokom tog vremena koji ste proveli u Loznici, da li vas je neko iz srpske policije maltretirao na neki način?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li znate osobu pod imenom doktor Nikolić?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je to jedan srpski doktor iz Loznice?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste ga kontaktirali dok ste bili u Loznici?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je on došao da se sretne sa vama zajedno sa jednim predstavnikom Crvenog krsta (ICRC, International Committee of the Red Cross)?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Oni su došli, sastali se sa mnom i rekli da će nam pružiti pomoć.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste sa njima razgovarali o tome šta je potrebno... Da li je potrebna neka dozvola pre nego što možete da nastavite putovanje?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Zamolili smo ih malo za hrane, jer je bilo dosta djece. I zamolili smo ih da nam pomognu da idemo dalje, jer tu je bilo ratište i tu je bilo dosta tih paravojnih jedinica. Rekli su mi da će oni učiniti sve što mogu.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li je neko nešto govorio o nekoj dozvoli koja je bila potrebna da nastavite putovanje?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ljudi iz Crvenog krsta iz Loznice su rekli da će u Beograd uputiti jedno pismo da traže dozvolu kako bi mogli nastaviti dalje put.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste se drugi put sastali sa predstavnicima Crvenog krsta kada su vas oni informisali da je to pismo, tačnije da je ta dozvola stigla?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da. U poslepodnevnim satima doneli su jedan papir i rekli su: "Evo, sreće za vas, dobili ste papir da idete dalje".

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sad ću da vas zamolim da pogledate dokument dokazni predmet Tužilaštva 445, tabulator 7 i pitaću vas da li prepoznajete taj dokument?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li mogu da vas zamolim da pročitate ovo šta je napisano u gornjem levom uglu, kao i naslov dokumenta.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Republika Srbija, Komesarijat za izbjeglice, broj 26. jun 1992. godine, Beograd, štab za prihvatanje i zbrinjavanje izbjeglica. Ovaj dokumenat sam vidio 26. juna u poslepodnevnim satima.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Pretresno veće ima dokument, može da ga pročita u celini, ali samo da rezimiramo sadržaj ovog dokumenta. Da li on predstavlja dozvolu ljudima iz Kozluka da nastave putovanje kroz Srbiju?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Pošto ste dobili ovaj dokument, da li je konvoj krenuo iz Loznice u nekom drugom pravcu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Konvoj je krenuo iz Srbije prema Rumi.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Kada je otprilike konvoj stigao u Rumu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Dosta kasno.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Kad ste stigli u Rumu šta se desilo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, policija koja nas je dopratila rekla je da ima voz u koji ćemo sjesti i voz će nas dalje voziti.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Da li ste vi i drugi ljudi iz Kozluka ušli u taj voz?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Policija je otišla i mi smo iz autobusa, kamiona ulazili u voz. Voz je imao nekoliko vagona i bilo je dosta onih stočnih kupea.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Možete li da nam kažete, da li se nešto desilo dok su ljudi iz Kozluka ulazili u voz i, ako se nešto desilo, šta je to bilo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Prilikom ulaska u voz desilo se kamenovanje. Velika grupa građana kamenjem nas je tukla, stolicama, uzvikovala: "Turci, Alijina vojsko". I tu je dosta ljudi povrijeđeno, jer je masa od 2.000 ljudi ulazila u voz, u vagone za stoku, pljuštalo je kamenje, letve, bilo je dosta ljudi povrijeđenih u glavu, krv je išla.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine, kada su ljudi ukrcani u voz, kuda je voz krenuo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, voz je išao ... Nama su rekli da idemo za Suboticu. I tom prilikom na još nekoliko mjesta bacane su kamenice, polupana stakla, tako da ljudi nisu smjeli ustajati, bili smo više puta kamenovani.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Taj voz, koji vas je vozio od Rume do Subotice, je li to bio običan putnički voz... Hoću da vas pitam da li je na tom vozu bilo i nekih drugih ljudi osim iz Kozluka, ili je to bio neki poseban voz organizovan za vas?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: To je bio poseban voz, voz koji vozi stoku.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Kada ste stigli u Suboticu? Recite nam prvo, kada ste stigli?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja se ne mogu tačno da sjetim, ali znam da smo dugo putovali. Znam da smo u toku dana došli u Suboticu, znam da su ljudi bili izmučeni, krvavi, dosta djece je bilo bolesno.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gde ste vi i drugi ljudi iz voza spavali prvu noć u Subotici?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U Subotici smo spavali na kamenju, u vagonima, na livadi, oko 2.000 ljudi bez ikakvih uslova, gladno, bolesno, provelo tih nekoliko dana u jednom užasu.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jesu li ljudi u jednom trenutku prebačeni na jedno drugo mesto?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Tad su nas posjetili iz Crvenog križa, posjetilo nas je dosta novinara, snimali su, mi kao da smo bili u cirkusu životinje one, puno su nas snimali. Ljudima je ukazana prva pomoć, ljudi su bili razbijenih glava. Onda su nam obećali da će nas prebaciti na Palić, kao to je nekakav logor ili nekakav sabirni centar za te izbjeglice.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jeste li vi i drugi ljudi iz Kozluka bili prebačeni na Palić u taj izbeglički centar?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jesu li u tom izbegličkom centru na Paliću bili stražari?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Možete li da opišete šta ste saznali o tim stražarima koji su stražarili kada su ljudi iz Kozluka bili na Paliću?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, ti ljudi su se hvalili da su bili na ratištima u Hrvatskoj i Bosni, stalno su uzvikivali da su pobili dosta Turaka... I strašno su izgledali: bili su sa bradama, na njihovom izgledu se videlo da su bili ratnici.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jesu li stražari u tome logoru nešto govorili ljudima koji su tamo bili zatvoreni, u vezi sa tim šta se od njih traži, da bi mogli da odu iz tog logora?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Onaj ko je imao novac, njemu su preko veze sređivali papire, pasoše i ti su ljudi odvođeni, prebacivani do stanice i išli su za Mađarsku (Hungary). Drugi ljudi koji nisu imali novac ostali su tu u tom Paliću, u tom logoru.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jeste li vi u jednome trenutku imali prilike da stupite u kontakt sa nekim vašim prijateljima u jednoj fabrici u Srbiji?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jeste li bili u stanju da nešto dogovore, da napravite nekakve planove sa tim ljudima kako bi se pomoglo vama i drugim ljudima iz Kozluka?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Bilo je to rukovodstvo fabrike "Subotičanka" iz Subotice, bila je tu i jedna grupa Mađara koji su bili rukovodioci. Pošto su imali dobru saradnju sa istom fabrikom u Kozluku, oni su nam donijeli soka, i ja sam ih zamolio da nam pomognu da izvadimo pasoše i slike, jer mi nemamo ni pare, nemamo tu mogućnost.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I jesu li oni organizirali da dođe fotograf kako bi snimio fotografije za pasoše? I jesu li oni skupljali novac kako bi osigurali tu nabavku pasoša?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Kroz nekoliko dana dolazili su oko pet fotografa koji su radili slike za kompletno stanovništvo i došli su sa načelnikom policije i pred nama su mu predali ček kao sredstvo plaćanja tih pasoša.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Koliko je otprilike srpskih pasoša izdato ljudima iz Kozluka u tom vremenskom periodu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Više od 1.000.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A sada ću da vas zamolim da pogledate dokazni predmet tužilaštva 445, tabulator 8, to su dva pasoša. Kopija strane sa fotografijom jednog od tih pasoša će biti na ekranu pred vama. Skrenuo bih vam pažnju na pasoš Šaha Hadžića. Vidite li to na ekranu pred vama? Zna li vi ovu osobu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ovo je jedna građanka iz Kozluka, zove se Šaha Hadžić.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Je li ona bila jedna od ljudi koja je morala da napusti Kozluk kako ste vi malopre opisali Pretresnom veću?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Je li ovo fotografija sa pasoša koji je izdat u Republici Srbiji u tom vremenskom periodu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A sada vas molim da pogledate drugu fotografiju, to jest stranu sa fotografijom sa jednog drugog pasoša. Prepoznajete li dvoje ljudi koje vidite tu? Pogledate na ekran koji je ispred vas. Dakle, recite nam prepoznajete li ovu dvojicu ljudi?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Jesu li i oni ljudi iz Kozluka koji su nasilno proterani 26. juna?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sada bih vam skrenuo pažnju na pečat na ovome pasošu tamo gde piše gde je izdat. Molim vas pročitajte ko je izdao ovaj pasoš.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Skupština opštine Subotica.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine, molim vas gledajte na ekran koji je pred vama, vidi se ta strana. Recite nam ko je izdao ovaj pasoš?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Sekretarijat u Subotici.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Kancelarija čije vlade?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Srbije.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A datum izdavanja je?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: 29. juna.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Pošto su izdati ti pasoši, jesu li ljudi ukrcani u vozove i poslani prema mađarskoj granici?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Grupe građana kako su dobijale pasoše, grupno su išle prema granici, sjedale su u vozove i išle prema Mađarskoj i Austriji (Austria).

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Vozovi koji su išli iz Subotice za Mađarsku i Austriju, jesu li to bili posebno organizirani vozovii ili su to bili redovni putnički vozovi?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam, al' mislim da su to bili organizovani vlakovi.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sada ću da zamolim da se na grafoskop stavi dokazni predmet tužilaštva 445, tabulator 9. Gospodine, levo od vas se nalazi jedna mapa, jedna karta. Recite nam da li prepoznajete... Najprije pogledajte levo, levo od vas se nalazi original na projektoru. Prepoznajete li tu kartu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Recite ko je na ovu kartu unio oznake?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: A šta pokazuje ova crta koju ste tu nacrtali?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ovo je put kud smo mi odvedeni, kud smo deportovani.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Hvala. Zamoliću da počnemo iz Kozluka. A vi nam, molim vas, pokazivačem pokažite put kojim ste prošli vi i drugi ljudi iz Kozluka, i molim vas, pokažite nam gde ste prešli granicu u Srbiju. Molim vas da to učinite na... Da, tako, levo od vas.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ovde se nalazi Kozluk u Bosni i Hercegovini. Na rijeci Drini, mjesto Šepak, postoji granični prelaz, tu smo prešli i došli smo u Srbiju između mjesta Banje Koviljače i Loznice. Tu smo proveli jedan vremenski period i onda smo išli, putovali smo prema Šapcu i prema Rumi. Ovde u Rumi smo presjeli u voz i oko 2.000 ljudi sa tim vozom, u stočnim vagonima gde smo bili kamenovani nekoliko puta, voz je išao prema Subotici. U Subotici smo bili smješteni, pored pruge smo spavali, dosta novinara je bilo, dosta ljudi je bilo povrijeđeno. A onda smo od Subotice Crveni krst, jedna grupa dobrih ljudi, Mađara, nam je pomogla da odemo u Palić.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, za vreme tog putovanja jeste li vi u bilo kojem trenutku bili slobodni da iziđete iz tog konvoja i da putujete Srbijom tamo gde ste vi hteli, jeste li ikada imali slobodu da iziđete iz konvoja?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Po vašem mišljenju, šta ste zapravo vi uočili... Šta je vama značilo da ljudi iz Kozluka naprosto nisu bili slobodni da se razidu po Srbiji, da idu kuda god žele?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, prvo nam nisu dozvolili da poneseo ništa sa sobom. Drugo, tokom naše deportacije, mi smo bili predvođeni policijskim snagama, tokom transporta smo bili izubijani, iznureni od gladi, u Subotici smo dovedeni na... Nije to bila ni stanica, to je bio jedan slijepi kolosjek, opet je tu bilo dosta policije, nismo mogli mrdnut' bez sredstava, bez dokumenata, jednostavno smo bili taoci te politike. Dovedeni smo u Palić koji je bio zatvorenog tipa sa stražom; gdje smo mogli otić nigdje.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Zamoliću da se svedokov monitor postavi tako da može nešto da vidi. Vi ste, gospodine, u svom svedočenju spomenuli da su bili i strani novinari tamo i da su snimali neke od tih događaja, da su fotografisali. Ja ću vas zamoliti sada da pogledate neke fotografije sa videa koji je na ekranu pred vama, pa ću vas onda pitati da li prepoznajete te slike i ljude koji se na njima nalaze. Molim da se sada puste te fotografije. Prepoznajete li vi ove ljude koje vidite na fotografijama?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ovo je voz kojim smo mi deportovani od Rume do Subotice. Ovo je nekoliko samo tih vagona, ostali su vagoni bili stočni bez ovih prozora. Ovo su građani Kozluka, Mehić Alija, Jatić Zahrudin, Kalabalković Muhamed, ovo je Bišević Sana, jedan veliki broj mojih sugrađana sa malom djecom, žena, ljudi koji su bili povrijeđeni i teško napaćeni.

TUŽILAC GRUM: Ja više nemam pitanja.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, izvolite, imate reč.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, ja želim pre svega da vas pitam o ovom vašem boravku u Srbiji. Razumem da su vam ljudi u Srbiji pomogli kao izbeglicama. Jesam li u pravu ili ne?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, da vam kažem, ako se pomoć može ogledati da ste okruženi, da ne možete nigdje otić', ako se pomoć ogleda u tri do pet puta kamenovanju, ako se pomoć ogleda u 30, 35 ljudi

povrijeđenih, ako se pomoć ogleda da spavamo u vagonima i pored vagona, da slušamo stalnu tu nekakvu priču o ratovima u Hrvatskoj, u Bosni, koliko su koga naubijali, onda to je vaš vid pomoći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izgleda da, po vama, Srbija nije trebala da dozvoli da prođete preko njene teritorije, pa da bude sa vama tamo šta god hoćete tamo u Bosni. Ispada da smo krivi što smo vam pomogli.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Srbija nije trebala da pošalje one paravojne jedinice u Kozluk koje su maltretirale i časne Srbe i nas Bošnjake i koji su doveli do deportacije Kozlučana i mnogih drugih građana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, da ne ulazimo u to šta vi sad tvrdite, to je potpuno oprečno onome šta ste objašnjavali. Sve ljude koje ste naveli, a i ovo ovde šta ste čitali sa ovih dokumenata, doduše delimično ste čitali, uopšte se ne odnosi na Srbiju... Bego evo pročitajte ponovo, dajte onaj tabulator 4, onaj žuti kvadrat sa koga ste čitali "Krizni štab" i tako dalje, opštine Zvornik, pa pročitajte šta piše tu. Pročitajte sve, ne samo ...

SUDIJA MEJ: Koje je pitanje, molim?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitanje je, gospodine Mej, šta piše tu? Pa, na primer, piše: "Srpska republika Bosna i Hercegovina", pa onda ispod toga piše: "Srpska autonomna oblast Semberija i Majevisa", pa onda ispod toga piše "Srpska opština Zvornik", pa onda ispod toga piše... Ne znam šta dalje piše, jer nisam zapamtio. Prema tome, reč je o drugoj državi, je li tako, gospodine Banjanoviću, a ne o Srbiji?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: O drugoj državi Bosni i Hercegovini u kojoj je komandant građanin iz Republike Srbije izvjesni Marko Pavlović, u kojoj punu dominaciju imaju paravojne jedinice zvane Niški iz Niša, Gobičevići iz Loznice, i mnoge druge paravojne jedinice koje su bile u Zvorniku i Kozluku i drugim mjestima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, vi svakako niste svedok sa kojim ću ja da raspravljam o paravojnim formacijama, ali vama je verovatno poznato da su vlasti Srbije suzbijale paravojne formacije. A što se tiče dobrovoljačkih jedinica, one su bile zanemarljivo male u odnosu

na dobrovoljačke jedinice koje su bile, na primer, u vojsci Armije Bosne i Hercegovine, je li vam to poznato?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, gospodine Miloševiću, i koliko znaju građani Bosne i Hercegovine, a sada i Srbi, da ste sve zatvorenike, sve kriminalce, sve robijaše pustili iz zatvora i koji su kao lešinari poremetili zdrave i dobre odnose između Srba i Bošnjaka po Bosni i Hercegovini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dragi moj gospodine Banjanoviću, to ste verovatno jako teško dezinformisani, niko nije puštao nikakve robijaše iz zatvora, bar ne u Srbiji, osim naravno kad odsluže kaznu i po sudskoj odluci. To vam je neko prilično lošu informaciju dao. Ali, da vidimo...

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: To su nam govorili ti ljudi koji su bili u Kozluku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, dobro to ...

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Iz Žučinih jedinica ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa jesu to ljudi iz Srbije bili u Kozluku?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da. Iz Loznice, iz Valjeva, iz Niša, iz Kragujevca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Banjanoviću. Izgleda da su iz cele Srbije upravo došli u Kozluk. Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Jesu u Bosnu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, da raščistimo ovo pošto nećemo imati previše vremena. Ovde u ovom tabulatoru 6, gde je i vaš rukopis, ovaj dokument, gledajući sa strane, gospodine Banjanoviću, da budemo malo objektivni, ako je moguće bar malo, gledajući sa pozicija organa Srbije ili Jugoslavije, ako hoćete, ovde piše: "Molimo organe Savezne Republike Jugoslavije da omoguće bezbjedan i organizovan prolazak lica sa spiska do granične zone prema Mađarskoj. Gore navedenim licima punoletnim, na njihov izričit zahtjev bez prinude", kao što vidite, ne piše se u srpskoj varijanti, nego u bosanskoj varijanti kao i samo to pismo "a sa željom koju su nam preneli da po svaku cenu žele izbjeći mobilizaciju muslimanskih formacija, odobreno iseljenje. Iseljenje se odobrava za prolazak kroz teritoriju SR Jugoslavije i druge zemlje zapadne Evrope (Evrope). Svojim

potpisom glave porodica potvrđuju da je iseljenje inicirano njihovom željom i nije uzrokovano nikakvim represivnim mjerama. Familija opredeljena za iseljenje su svjesne rizika po imovinu koju ostavljaju u zoni borbenih dejstava i skrenuta im je pažnja da organi vlasti u Zvorniku ne mogu preuzeti potpunu odgovornost za njihov imetak koji ustavljaju u kućama i stanovima". Čitam ovako kako piše iako ima gramatičkih i jezičkih grešaka ,i onda ima dole: "Srpska Republika Bosna i Hercegovina", na pečatu piše: "Srpska opština Zvornik, Opštinski štab teritorijalne odbrane, Srpska Autonomna Oblast Semberija i Majeвица". Dakle, organi Savezne Republike Jugoslavije, odnosno organi Srbije dobili su dopis kojim se mole da omogućite vama koji ste se potpisali na taj spisak da želite u zapadnu Evropu, da vam omogućite da pređete. Šta je bila reakcija organa Savezne Republike Jugoslavije, izašli vam u susret, je li tako? Ovde ste pokazali kartu. Odmah ste prešli u Loznicu, pošto je to odmah tu na granici: Banja Koviljača, to je opština Loznica, je li tako? Je li tako, gospodine Banjanoviću?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Došli su ljudi da vam pomognu. Kažete da je bilo oko vas raznih nasilnika, huligana i tako dalje, to ste rekli, kad ste prešli u Srbiju. Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda je naišla patrola policije redovne, je li tako? Jeste to rekli?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li vam rekla ta patrola policije, po vašim rečima: "Pozvaćemo pojačanje". Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li pojačanje došlo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste rekli za njih da su se pristojno ponašali i pristojno izgledali?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Za razliku od one razne rulje okolo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na granici. Ovamo u Bosni rat, tu je granica, rulja okolo. Policija vas zaštitila od njih, je li tako? Je li tako ili nije?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Kako je mogla ta rulja i ta paravojna da bude u Srbiji, u susednoj državi, otkud oni tu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Otkud vi tu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, mi smo prisilno dovedeni tu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, rat je tamo bio, već sukob. Ko je prisilno... Vi niste... Jeste vi rekli policiji toj da ste prisilno dovedeni?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, zaboravljate da je više od 3.000 ljudi naoružanih satjeralo taj narod u centar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja postavljam, gospodine Banjanoviću ...

SUDIJA MEJ: Nemojte da prekidate. Dozvolite svedoku da završi sa onim šta želi da kaže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ne zaboravljam ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite mu da završi. Gospodine svedoče, ako želite da odgovorite na pitanje, možete da odgovorite, optuženi vas neće prekidati. Ako nešto želite da dodate, izvolite.

SVEDOK BANJANOVIĆ: Hvala vam. Zaboravljate da je ovo prisilna deportacija. Prilikom privođenja tih ljudi u roku od sat ranjeno je više ljudi, zapaljeno je desetak kuća, počela je odmah pljačka, neviđena tortura, tuča, pokušaj strijeljanja, ubacivani smo bili u kamione, u prikolice. Taj pisani akt, koji vi kažete da je nečitak i da je nepismen, to su pisali vaši ljudi, pisalo rukovodstvo srpske opštine, potpisao komandant Marko Pavlović koji je iz Sombora iz Srbije i nama doneo to 15 minuta prije nego što smo ukrcani. To više nije bio dobrovoljni odlazak, to je bilo prisilna deportacija uz pratnju više hiljada paravojnih, vojnih, milicije. U Srbiji na rijeci Drini u Loznici, zahvaljujući samo lokalnoj policiji, bili smo spašeni od tih lešinara koji su već počeli da

biraju mlade djevojke, da trgaju ogrlice, prstenje i da nas napadaju. To je istina, druge istine nema.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, vi kažete: "zaboravljam". Ja ne zaboravljam šta sam čuo od vas u izjavi, jer ja sam čuo za Kozluk, uopšte za mesto Kozluk, sada kad ste vi došli da svedočite. Nikad pre nisam ni čuo za to vaše mesto i ne znam po čemu bi bilo poznato. Ali, zar niste vi sami potvrdili da ste, čim ste prešli Drinu, bili zaštićeni od regularne policije Republike Srbije? Da su vas oni zaštitili. Ja pretpostavljam da je tu bilo nasilja, da je tu bilo raznog ponašanje koje se može kvalifikovati kao nasilje, ali je li vas policija Republike Srbije tu zaštitila?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Kozluk je, gospodine Miloševiću, poznat kao multinacionalna sredina gdje su živjeli građani i Srbi i Bošnjaci, stotine godina bili su dobro, i po tome je poznat. Kad smo prešli u Srbiju bili smo napadnuti od više grupa raznih ljudi u raznim uniformama, rukavicama, prljavim ljudima, naoružanim ljudima, to je bio naš prvi kontakt sa Srbijom. Bili smo napadnuti u Loznici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, ja uvažavam da svakako bilo kakav status izbeglice i u putovanju i u prelasku i u bežanju sa teritorije sa koje izbegne, nije ni malo prijatna stvar. Moje pitanje je bilo sasvim konkretno: dakle, razni su ljudi hteli nad vama da izvrše razna nasilja, vas je policija u Srbiji zaštitila, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Policija nas je zaštitila i čitavo vrijeme pratila od Loznice, Rume, Subotice i Palića. Zaštitila nas da nigdje dalje ne idemo i da budemo u tom konvoju smrti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, prvo nikakav konvoj smrti. Je li ubijen neko u tom konvoju?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U Rumi je povređeno više od 20 ljudi. Ja sam lično povređen. Grupa građana nas je tukla kamenjem, stolicama, uzvikivali "Balije, idite u Tursku". Posle Rume, u jednom mjestu bili smo kamenovani, kamenovan je voz, voz je sav bio polupan, to su snimile sve međunarodne stanice, snimio je Roj Gatman (Roy Guttman), snimao je velika grupa međunarodnih novinara u Subotici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro je šta je Gatman snimao. Vi ste rekli kako su razbijana stakla i tako dalje, a kažete da ste voženi stočnim vagonima. Otkud stakla na stočnim vagonima?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Rekao sam: prva dva su bila za putnike, a ostali su vagoni su bili stočni, to sam dva puta ponovio i na monitoru. Dva do tri vagona su bila putnička, a ostali su bili stočni vagoni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A gde su napravljeni ove fotografije koje su vam na kraju pokazane?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U Subotici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U Subotici? Pa, ne vidim polupana stakla, sva su stakla cela na tim vagonima. Jesu vam zamenili vagone ili šta je bilo, ili ste sada u znak zahvalnosti za pomoć koju vam je pružila Srbija odlučili da ocrnite ljude što više možete?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Srbija se ne može ocrniti, vi ste je dobro ocrnili. A ljekari su pregledali glave ljudi, ramena, tijela i ukazali pomoć više od 30 ljudi u Subotici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, dobro, koji su to lekari vama ukazali pomoć i pregledali te koji su bili povređeni, od 2.000 znači povređeno 30 ljudi u raznim incidentima.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Nisu to bili incidenti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nego šta je bilo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: To je bilo kamenovanje u mjestu zvanom Ruma, kada je grupa Srba kamenovala nas Bošnjake.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Otkud znate da su Srbi?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Zato što su uzvikivali: "Idite u Tursku, Alijina vojsko ..."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Alijina vojsko" su vas zvali?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ovamo su vam u Subotici samo Mađari pomogli, Srbi vam nisu pomogli, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam ko je, al su dobri bili ljekari koji su nam pružili, dali su djeci vode, Crveni križ je došao, dali su hrane, ljekari su pružili pomoć. I moram reći da tim ljudima mi dugujemo veliku zahvalnost. U Srbiji ima i dobrih ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, vidim da za ono šta valja vi hoćete da pripisete nekim Mađarima iz Subotice, šta ja naravno ne isključujem, jer u Subotici živi mnogo Mađara, a za ono šta ne valja u Srbiji to hoćete da pripisete Srbima, je li tako? Jeste tu načisto?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne Srbima, nego vama koji ste to rukovodili i vašim ljudima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, gospodine Banjanoviću, ja ne znam gde vi vidite tu vezu sa, u nekom negativnom kontekstu, vlasti iz Srbije u postupku prema vama. Ali da raščistimo ovo, postavio vam je pitanje gospodin Grum "da li vas je neko maltretirao od srpske policije?", odgovorili ste "ne".

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tako? Znači, ne samo da vas nisu maltretirali, nego su vas zaštitili. A onda kažete: "došao doktor Nikolić", pomenuli ste doktora Nikolića. Pretpostavljam po prezimenu da je Srbin, je li tako? Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I Crveni krst?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I rekli da će da vam pruže pomoć?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I pružili vam pomoć. Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Maločas ste rekli da ste njih zamolili da pomognu da vi idete dalje, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste njih zamolili da vam pomognu da idete dalje. Da idete u zapadnu Evropu kuda ste krenuli, je li tamo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: O kakvoj onda vi deportaciji govorite ili bar o nekom učešću bilo kog organa Srbije, kad ste vi Crveni krst i tog doktora Nikolića zamolili da vam pomognu da idete dalje kamo ste se uputili i oni vam evo doneli ... To je bilo u tabulatoru 7...

SUDIJA MEJ: Sačekajte trenutak, idemo redom. Jedno po jedno. Ovde se sada tvrdi da vi uopšte niste bili deportovani već da ste tražili da idete u zapadnu Evropu ili tako nekako i da su vam Srbi pomagali, to vam se sada ovde, naime, tvrdi. Kakav je vaš komentar na to?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Prvo, 26. ujutru gradonačelnik Zvornika Brano Grujić nam je naredio da za sat siđemo u centar Kozluka ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to smo čuli ...

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: I da odmah izađemo iz Kozluka. Znači, mi nismo sami izašli nego po naređenju prvog čovjeka Zvornika, to je Brane Grujića. Druga stvar, mi smo istjerani iz svojih kuća, pored naše svake kuće stajalo je po nekoliko vojnika, paravojnika, policije koji su gurali narod kao stado u centar. I treća stvar, u samom Kozluku je počela neviđena tortura, počele su kuće da gore, tukli su ljude, maltretirali, ranili su nekoliko ljudi, bio je ti prizor užasa i strave. Za nepun sat su potrpali ljude u kamione sa prikolicama, 17, 18 autobusa, više od 2.000 ljudi je stalo i pod pratnjom policije, vojske, paravojnih jedinica proparaćeni smo do granice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, ali, gospodine Mej, dozvolićete da nema smisla da trošimo vreme na ponavljanje te priče koju smo već čuli. To nije odgovor na moje pitanje.

SUDIJA MEJ: Da, ali naravno da ne. Vi nama kažete da su oni silom isterani iz kuća, da su ukrcani na voz i voženi preko Srbije i zatim proterani, i on kaže da je to deo sve jedne iste priče, i morate da dopustite da da svoj iskaz u vezi toga. A sad ste konkretno pitali, možda svjedok može da se osvrne

na to, kakva je uloga bila doktora Nikolića, i sada se tu tvrdi da vam je on pomagao. Šta kažete na to?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Pa, mi smo bili u Srbiju dovedeni i parkirani u jednoj velikoj koloni u gradu Loznica. Tu je veliki broj paravojnih i drugih pokušao da djevojke uzme, da skidaju, da maltretiraju nas. Onda sam ja ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Molim vas, koncentrišite se sad na ulogu doktora Nikolića. O ovome drugome smo već čuli. Samo mi recite da li vam je on pomagao?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Da.

SUDIJA MEJ: Da, u redu. Sledeće pitanje, molim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je bio Nikolić?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Nikolić je bio ljekar u Zvorniku u Bosni, i mi smo ga poznavali. I onda su Crveni krst i on došli i mi smo zamolili da nam daju vode i hrane. I Crveni krst je donio vode i donio je hrane djeci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, ja ću posle preći na događaje u Kozluku, ja prvo pokušavam da raščistim šta se desilo u Srbiji. Vlasti u Srbiji, Crveni krst Srbije, policija koja vas je zaštitila u Loznici je imala pred sobom kolonu autobusa i kamiona izbeglica iz Bosne i Hercegovine. Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li vi razgovarali sa bilo kojim predstanicima vlasti u Srbiji osim sa tom policijom od koje ste tražili zaštitu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Sa Crvenim krstom i sa lokalnom policijom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Od lokalne policije ste tražili zaštitu i dobili, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A od Crvenog krsta ste tražili po vašim rečima, malopre kako ste rekli, da vam pomognu i da vam pomognu da idete dalje. Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Svi ti papiri koji su pisani, pisali su oni. Nije se radilo o nikakvoj mobilizaciji, i dosta je stvari vještački ubačeno. Oni su nam samo rekli da bi prošli dalje kroz Srbiju, da moraju pitati Beograd. I da će poslati jedno pismo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, i sad gledamo ovo, molim vas, to vam je tabulator 7: "Istog dana odgovaraju", dakle, vlasti u Srbiji. Prešla je kolona izbeglica, autobusi i kamioni, štab za izbeglice u Loznici pita Komesarijat za izbeglice, jer gore piše u zaglavlju Komesarijat za izbeglice, Beograd 26. juna, znači, istog dana odgovaraju, ne čekaju ni trena, i kaže: "Štab za prihvat i zbrinjavanje izbeglica: Razmotrili smo pismene izjave 1.822 lica koja se nalaze u 17 autobusa, tri kamiona sa prikolicama i dva putnička auta iz Kozluka, opština Zvornik koji izjavljuju da svojom voljom i bez pritiska žele da napuste teritoriju Jugoslavije i otputuju u zemlje zapadne Evrope, a sada kao izbeglice sa privremenim boravištem u Loznici". To piše, to je ono šta je Beograd dobio i na šta odgovara. I kaže: "I konstatovali i našli da su pismene izjave gore navedenih lica date", prilično je nečitko, jer je loša fotokopija, "u sopstveno ime kao i u ime njihovih maloletnih članova porodice, dece, pravnovaljane budući da su date dobrovoljno i da izražavaju njihovu želju gde žele da žive što je jedno od osnovnih prava čoveka. Sobzirom na napred izneto, smatramo da zahtevima navedenih lica treba udovoljiti i omogućiti njihovu"... Ne mogu da pročitam, "u smislu namera"... Realizaciju verovatno, "u smislu namera iz podnetih izjava". I ovo su vam kao odgovor dali... Znači, vi ste se pojavili... Ja govorim šta se događalo sa vama u Srbiji. Ja sam, kao što znate, bio predsednik Srbije, i interesuje me odnos vlasti, Crvenog krsta, Komesarijata za izbeglice i svih drugih subjekata u Srbiji. Dakle, kolona je došla, policija vas zaštitila, Crveni krst došao, vi ste od njih tražili da vam omoguće, da vam pomognu, oni vam pomogli, tražili od policije da vas zaštiti, ona vas zaštitila, tražili da vam omoguće da idete dalje, dobili dozvolu da idete dalje i stigli u Suboticu, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I tamo kažete kako ste spavali na kamenju?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne znam da li u celoj Vojvodini ima kamenja, u Subotici sigurno nema, ali sigurno ...

SUDIJA MEJ: To nije pitanje, to je govor bez kraja i konca koji vi držite. A govor koji ćemo mi saslušati kad za to dođe vreme. U redu, dobro, evo konačno jedno pitanje. Izvolite da odgovorite. Pričekajte trenutak, pustite svedoka da odgovori.

SVEDOK BANJANOVIĆ: Svaki odgovor je suvišan, zaboravlja se maltretiranje kad smo prošli u Srbiju, zaboravlja se razbijene glave i prebijeni u Rumi, zaboravlja se ...

SUDIJA MEJ: Čekajte, nemojmo sada ovo da odugovlačimo. Kaže se... Tvrdi se da ste preterali kad ste rekli da ste spavali na kamenju. Da li je to tačno ili ne?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Spavali smo na sporednom vagonu, na sporednom kolosjeku, nismo bili u stanici, odvojeni smo na jedan slijepi kolosjek i tu smo prespavali u tim vagonima, više ljudi je spavalo pored voza, jer 2.000 ljudi je valjalo stati, ljudi su bili stvarno i žedni i gladni, na kraju veliki broj medijskih stanica Srbije, međunarodnih stanica je prenio tu golgotu i tu patnju i taj transport, i to maltretiranje ljudi i povrijeđene ljude.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, mediji u Srbiji nisu krili šta se događa sa izbeglicama iz Bosne i Hercegovine, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na žalost, na žalost, sigurno nije prijatno ni biti izbeglica. Vi govorite da su vas neki gnevni građani gađali kamenjem šta je moguće, ali vas je policija zaštitila što je njena dužnost. Vi govorite da je tridesetak ljudi povređeno, što ne verujem da je toliko moglo biti povređeno, ali vam je medicinska služba pružila pomoć i tim ljudima pomogla. Incidenti su mogući. Ja vas ovde pitam kako je ragovala vlast, i kad je reč o policiji, i kad je reč o medicinskoj pomoći. E sad, da idemo dalje, kažete da su vas odveli u neki logor ...

SUDIJA MEJ: Da, idemo dalje. Saslušali smo dokaze o tome, saslušali smo šta ste vi imali da kažete o to tome i imamo dokumente, nema smisla da insisitirate, idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja kad gledam ove dokumente, gospodine Mej, šta drugo organi Srbije, izvinite molim vas, da... I kako drugo da postupaju, nego ovako kako su postupili. Upravo se pozivaju da je to osnovno ljudsko pravo i izlaze u susret. Vi ste rekli u jednom trenutku, i ja sam zapisao ovde... Ali ne, to ću da vas pitam kad se vratim na Kozluk. Da vidimo Palić, kažete odveli vas u logor na Palić.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi znate da je Palić najznačajnije turističko mesto u tom kraju?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Smestili su vas upravo u svoj turistički centar. Nikakav logor nije postojao na Paliću. Smestili su izbeglice u svoj najomiljeniji turistički centar koji postoji u okolini Subotice. Evo, ovo slušaju svi građani, pa znaju šta je Palić. O kakvom vi logoru na Paliću vi govorite, gospodine Banjanoviću?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Vi ne govorite istinu. Oni nas nisu odveli ni u kakav dom, nisu nas ni u kakav hotel odveli, odveli su nas na jednu livadu gdje su bili šatori, gdje je bila žica, gdje je bila kapija i gdje su bili stražari, bradati ljudi koji su se hvalili koliko su ljudi pobili po Hrvatskoj i Bosni. Vi to ne možete nazvati turističkim mjestom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, gospodine Banjanoviću, je li ovo 26. jun 1992. godine?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, kad su sve ti bradati stigli da pobiju te iz Bosne i da dođu da vas čuvaju na Paliću u Subotici, pa šta pričate, zašto izmišljate takve ...

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: 8. aprila je bio napad na Zvornik, i ti ljudi su se hvalili da su u aprilu bili u Zvorniku i da su radili ono što su pričali, a ovo je bilo 26. i 29. juna, to su tri mjeseca. A Hrvatska je još prije bila ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, zašto izmišljate takve stvari? Hoćete da kažete da ste vi bili na Paliću u nekom koncentracionom logoru?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, logično. U Paliću samo bili na livadi na kojoj su bili postavljeni šatori, ograđeni žicom i sa stražarima koji su bili bradati i koji su plašili ljude i tražili od ljudi pare da im urade pasoše. To je za nas bio logor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, molim vas, 'ajmo da raščistimo jednu stvar. Pitao vas je gospodin Grum, pitao koliko ste dobili srpskih pasoša, i vi ste rekli da ste svi dobili na kraju pasoše, je li tako? Jeste dobili?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prvo, je li znate vi da ne postoje srpski pasoši?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Kod vas sve postoji srpsko, pa postoji i srpski pasoš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, držali ste u ruci pasoš na kome piše Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, na srpskohrvatskom jeziku, i na nekom stranom jeziku, verovatno ili na francuskom ili na engleskom. Jugoslovenski pasoš. Nisam obratio pažnju dok sam gledao ove vaše papire, ali vi ste sad pročitali datume izdavanja pasoša 29. junu. Znači 26. juna vam se to desilo, putovali ste, stigli tamo, sve se to završilo do 29.juna, pa zar vam nisu pomogli da možete da imate pasoše da dalje putujete u inostranstvo? Hteli ste da putujete u Mađarsku. Zar to nije vrsta pomoći da vam omoguće da dobijete putne isprave sa kojima možete nesmetano da putujete u inostranstvo, kao slobodni građani?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Vi iskrivljujete stvari. Prvo, nije tri dana, nego su pasoši izdavani oko 10 dana. A pasoši su izdavani po grupama, kako je ko imao para i kako je ko više platio. To je bio jedan javni kriminal od tih ljudi na Paliću i stražara. Onaj ko je imao novac, onaj ko je dobro platio, dobio je pasoš, onaj ko nije imao... Čekao je i 10 dana, 10 dana je bio na livadi u šatorima bez vode u izuzetno teškim uslovima. Vi to nazivate turističko mjesto. To je logor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine, gospodine Banjanoviću, ja sam bio i po mesec dana na radnim akcijama pod šatorom i kopao ceo

dan i gurao kolica i nisam smatrao da sam u lošim uslovima. A vi ste bili u šatorima na Paliću pored Paličkog jezera smešteni, i šta kažete: ko je imao pare, dobio je za dva dana, a ko nije dobio je za 10 dana?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Samo zaboravljate da ti domaćini naši, kako kažete, a to su stražari bili... Bili su ljudi koji su bili naoružani, veoma prljavi i koji su stalno pričali o borbama u Hrvatskoj i Bosni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pretpostavljam da su vama držali govore o borbama u Hrvatskoj i Bosni. Ali mi se ne uklapa sad ovo da su vama, evo došli da pomognu iz fabrike "Subotičanka", doneli vam sokove, bili tu sa vama, videli ste fotografije koje ste sami pokazali, slikate se pored voza, izbeglički voz putuje, vas čak i ne tretiraju kao izbeglice, jer ste građani još uvek postojeće Jugoslavije, pa vam pomažu da dobijete pasoše u najbližem Sekretarijatu unutrašnjih poslova, znači u Subotici, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

SUDIJA MEJ: A šta je vaše pitanje? On je dao iskaz o tome, on vam je rekao da su dobili pasoše. Koje je vaše pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zar to nije bila pomoć? Je li vaša namera bila da idete u zapadnu Evropu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pomoć je bila da ne budemo u tom logoru, pomoć je bila da ne platimo skupo pasoše, pomoć je bila da budemo nemaltretirani. Onaj ko je imao veliku sumu novca, on je dobio pasoše. Mi koji nismo imali, dugo smo čekali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ste vi, koji niste imali, dugo čekali, recite mi, molim vas, gospodine Banjanoviću?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pet, šest, sedam, osam dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, nek vas čuju građani Jugoslavije da ste čekali pet do šest, sedam do osam dana da dobijete pasoš, pa svi oni koji imaju pasoše neka se podsete da li su čekali... Ko od njih pet, šest, sedam ili osam dana, a ko više dana, dok se sprovedu te sve moguće procedure da se dobije pasoš, odštampa, završi, registruje i preda onome ko ga traži.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Čekanje u stanu u svom mjestu i čekanje na livadi u šatoru bez hrane, bez vode, uz ratne pokliče je nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A to vi znači tvrdite da su oko vas bili neka vrsta Indijanaca sa ratnim pokličima koji su vas stalno ugrožavali?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: To su bili vaši četnici koji su ratovali u Hrvatskoj i Zvorniku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nisam imao nikakve svoje četnike, gospodine Banjanoviću, kao što vi to dobro znate, ali vidim da imate dobru želju da to tako prikazete. Ajmo da idemo dalje, molim vas. Sad da se vratimo na ovaj vaš Kozluk koji je, kao što kažete, čuveno mesto i ja zaista žalim što ranije nisam čuo za njega. Kažete, recite mi, molim vas, koliko je toga dana 26. juna vojske bilo u vašem Kozluku? Svih mogućih: vojske, policije, paravojske, svega toga šta ste naborijali.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, Kozluk je negdje imao 1.200 do 1.300 kuća. Ispred svake jedne do dvije kuće bilo je dva do tri vojnika. Znači, više od 3.000 vojnih, paravojni, policija, Teritorijalne odbrane, ja nikad toliko nisam vidio tih ljudi, jer je Kozluk bio okružen srpskim mjestima, srpskim selima pa je sišla i ta Teritorijalna odbrana iz sela. Više od 3.000.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Banjanoviću, pošto ste vi tamo bili predsednik Mesne zajednice i znali sve to šta se događa, recite mi, molim vas, kako objašnjavate u koje svrhe je tih, eto, 3.000 tu naoružanih ljudi baš došlo u Kozluk? Je li bilo potrebno njih 3.000 da vas tu natera da se iseljavate ili bilo šta drugo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, nekoliko dana radio Loznica koja je u Srbiji i radio Zvornik koji je u Zvorniku u Bosni, su napravili veliki medijski pritisak da mi imamo topove, da imamo neka oružja, da smo dobro naoružani. Dalje, transporter Jugoslovenske narodne armije na kojem je pisalo "Drinski korpus" odao je po Kozluku i okolnim mjestima pozivajući da narod predaju ta velika oružja i da neke otkrijemo te ljude, kao mi nekog smo krili. Po meni je stvorena jedna izuzetno napeta klima od strane ovih medija i vojske koja je pozivala na megafon.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prvo, tamo nije bilo nikakve Jugoslovenske narodne armije, nego je bila Teritorijalna odbrana Zvornika, odnosno vojska Republike Srpske, a nikakve JNA u Kozluku nije bilo, je li vam to poznato, gospodine Banjanoviću ili nije?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Nama se u Kozluku predstavljao pukovnik Milošević kao komandant Drinskog korpusa, on je to izjavljivao na sastancima, izjavljivao je među narodom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada, molim vas? Kada samo, samo kada?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U maju, u junu mjesecu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, ne u ovim događajima.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne 26. nego prije 26. ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li bilo pripadnika JNA u ovim događajima koji vi opisujete?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko je bio tamo od pripadnika JNA?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Bili su ljudi u uniformama, to je za nas bila vojska ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro je, dobro, dovoljno je onda to. E sad, mi recite, molim vas, je li ubijen neko tog 26. juna u Kozluku?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Prije nekoliko dana ubijen je Medo Marmošević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, molim vas, to pre nekoliko dana, ne mogu da ulazim sada u neke pojedinačne incidente, nego mi samo recite tog 26. inkriminisanog kada ste vi navodno nasilno naterani da napustite Kozluk, je li neko ubijen?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ranjen je Galib Hadžić u centru Kozluka, teško povrijeđen. Vojnik je pucao u njega.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Galib Hadžić znači ranjen. Je li ubijen neko?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači niko nije ubijen?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, vi ste ovde opisali kako su vas sa svih strana opkolili i kako su vas tukli i pucali po vama. Je li tako? Tako ste to opisali.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Bili smo opkoljeni, gurani smo u centar Kozluka, pripucavalo se sa svih stana da bi nas zastrašili i palili su kuće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, zapisao sam i to sigurno ima u transkriptu, a na traci ima, jer slušaju, govorimo isti jezik, kažete "pucali po narodu". To ste rekli, "pucali po narodu"?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kažete da niko nije ubijen?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ranjen je Galib Hadžić, teško ranjen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Eto, ranjen Galib Hadžić. Znači, vojska, 3.000 njih puca po narodu i ispadne da je ranjen taj Galib Hadžić.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Puca u zrak, puca po kućama, pali veliko ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, u vazduh puca, dobro?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da i pali kuće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kažete da su vam originalna dokumenta uzeli pripadnici Teritorijalne odbrane Zvornik, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Komandant vojne policije takozvani Studen, on je bio šef deportacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne ulazim ko je bio komandant vojne policije, niti me interesuje, niti znam ni tog vašeg predsednika opštine. Govorite, dakle, o Teritorijalnoj odbrani Zvornika. Je li to Zvornik u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete da su ovi koji su vas terali, popisivali ljude zajedno sa građanima Kozluka. To ste maločas rekli.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako su vas nasilno proterivali odatle, šta su građani Kozluka imali da popisuju ljude? Zašto su se i uopšte popisivali?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Stojala je komisija ispred Doma kulture u kojoj su se ljudi upisivali, potpisivali; i kad su to završavali, bili su ubacivani u kamione sa prikolicama, autobuse bez ikakvih prtljaga i bez ikakve hrane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To vam ne verujem da su išli bez prtljaga i hrane, a vi kažete "ubacivani u kamione i autobuse, i prikolice", a u ovom dokumentu piše: "Razmotrili izjave 1.822 lica koja se nalaze u 17 autobusa, tri kamiona i dva putnička automobila iz Kozluk". Dakle, najveći deo je bio smešten u autobuse, je litako? 17 autobusa i tri kamiona i dva putnička vozila, dva automobila. To piše ovde u ovome. Je li to netačno?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Prvo, ti autobusi i kamioni su došli odmah kad nam je izrečena mjera da napustimo, znači bili su pripremljeni i organizovani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, molim vas.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Drugo, u autobus stane 50 ljudi, a vi vidite koliki je broj. Autobusi kamioni bili su krcati, bili su ouni, ljudi samo što se nisu ugušili.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da napravimo pauzu, jer je 10,30. Gospodine Miloševiću, molim vas ne zaboravite da je ovo svedok po Pravilu 92bis, to jest mi to ne zaboravljamo. Prema tome trebali ste da imate nešto više vremena, dajemo vam sat i po, što znači još 45 minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vi ste mi prilično ograničili unakrsno ispitivanje.

SUDIJA MEJ: Ne, bilo bi dovoljno vremena da niste potrošili vreme na svađanje sa svedokom. 45 minuta vam ostaje. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, gledajući vašu izjavu, vi kažete da je Kozluk imao oko 12.000 stanovnika, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Kozluk ima oko 5.000 stanovnika. A sa okolnim mjestima, Šepak, Skočić, oko 12.000.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, taj se podatak odnosi na celu Mesnu zajednicu, a ne samo na samo selo, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Kozluk je Mjesna zajednica sa oko 5.000 stanovnika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A recite mi, pošto ste po ovom vašem spisku imali 1.822 koji su išli u zapadnu Evropu, po ovome kako ovde stoji, šta je sa ostalih 3.200 stanovnika?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ostali građani su otišli u zapadne zemlje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači i drugi su otišli?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je u Kozluku živelo Srba?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: 15 do 20 porodica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ih živi danas tamo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U Kozluku je bilo više, oko 5.000 Srba, kad smo mi izašli, a sad trenutno jedno 1.000.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi navodite na drugoj strani vaše izjave da je posle pada Zvornika, Kozluk ostao u okruženju srpskih snaga, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato koliko su trajale te borbe u Zvorniku?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li vam išta poznato koliko je žrtava bilo u tim borbama?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako se onda desilo da eto, kako vi tvrdite, kao Zvornik je pao, a Kozluk nije pao? U čemu je bila razlika?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U Kozluku su građani i jedni i drugi ostali realni, nije bilo ratnih dejstava u samom centru, mi smo živjeli sa okolnim komšijama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, nije bilo nikakvih napada na Kozluk?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Do 20. nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste vi odlučili, još pre borbi u Zvorniku, da u vašem mestu formirate nekakav Krizni štab, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li bilo Srba u tom kriznom štabu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Srbi su formirali svoj posebno, ovaj, policiju, Krizni štab, tako da smo mi formirali... Nekoliko građana, kao jedan Krizni štab, ali smo se stalno sastajali zajedno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A vi ste ovde dali spisak, tu je devet vas u Kriznom štabu, to je bilo pre nego što je bilo bilo kakavih sukoba ...

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zašto, kad kažete da ste živeli dobro i vi Srbi i u tom mestu, niste imali zajednički štab, nego ste napravili Krizni štab samo za Muslimane?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Zato što su se Srbi na vrijeme odvojili u policiju, odvojili u svoj dio, formirali svoje jedinice, svoj štab i tako dalje. Nisu željeli zajedno da budu sa Bošnjacima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A znači, Srbi nisu želeli, a vi ste želeli?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li postojao neki plan odbrane mesta o kome ste raspravljali na tom Kriznom štabu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koja su bila vaša lična zaduženja u tom Kriznom štabu?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, mi smo imali zadatak da kontaktiramo sa susjednim mjestima u kojima su živjeli građani srpske nacionalnosti: Tarancima, Malešićima, Ričina, Skočiću i drugim mjestima, da pokušamo da izbjegnemo taj rat, jer do sad se uvijek dobro živjelo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a recite mi. Pa, zato što se dobro živjelo zato je i pitanje šta vam je trebao taj rat. A recite mi da li ste održavali bilo kakve kontakte sa muslimanskim paravojnim snagama, vi kao Krizni štab?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi u vašoj izjavi, navodite da ste angažovali dva Muslimana i poslali ih u nekakvu špijunsku misiju među srpske redove da vidite šta se dešava tamo, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: To su vaše tvrdnje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imate ovde, 1, 2, 3, 4, 5 ... Šesti pasus, ja sam doduše dobio samo na engleskom vaš iskaz, iako ne verujem da ste ga davali na engleskom ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Dajte jedan primerak izjave svedoku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kažete da ste... Evo, kako piše ovde, pa neka vama oni prevedu... "Zamolio sam dva Muslimana, od kojih je jedan bio šumar, da se raspitaju šta se dešava u celoj okolini, u smislu naše bezbednosti. Oni su videli vojne vežbe koje su izvodili ti ljudi u blizini Kozluka. Rekli su ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da nađe taj pasus. Da li ste ga našli, gospodine Banjanoviću? Ne, nemojte, molim vas, nađite to i uverite se da je taj pasus pred vama otvoren. To je strana 2, pasus broj 6.

SVEDOK BANJANOVIĆ: Da.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa mi recite, molim vas, a kako su se zvala ta dva Muslimana?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Jedan se zvao Marhošević Nijaz... I drugi isto čovjek... Peđo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li su oni bili dužni da slušaju vaša naređenja?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: To nije bilo nikakvo naređenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li bila ta njihova misija opasna po njih?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, šumar zna se šta radi po šumi, to je njegov posao da bude u šumi. Lovočuvar, zna se šta je njegov posao, da bude u šumi. Mi nismo slali vatrogasce, nego ljude koji su to radili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, poslali ste ih da izvide šta se dešava. E sad... Vi, kako kažete u vašoj izjavi i sami prilazite srpskim vojnicima i otvoreno ih pitate šta to oni tu rade, a oni vam prijateljski odgovaraju da ih je, eto, pozvao izvesni Brano Grujić, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi onda kakva je to opsada vašeg mesta kad se vi nesmetano šetate kroz... Evo, navodno te neprijateljske redove i razgovarate sa vojnicima o ciljevima njihovog prisustva i tako dalje. O kakvoj opsadi je onda reč?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Prvo, Kozluk je bio okružen srpskim snagama sa svih strana, bio je okružen srpskim jedinicama Teritorijalne odbrane, paravojnim jedinicama i milicijom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, zar niste maločas rekli da su to srpska sela oko vas?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, on je bio, kako bih rekao, i pre 20 godina u srpskom okruženju.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Samo što tada nisu bili rovovi, samo što tada nisu bili naoružani vojnici, samo što tada prije godinu dana nisu se izvodile razne vježbe, pucalo se i bilo dosta nepoznatih ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi šta su to videli ta vaša dvojica koju ste poslali da izviđaju. Šta su oni to videli?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Oni nisu išli da izviđaju, nego su vršili svoje redovne poslove kao šumar i lovočuvar. Vidjeli su veliki broj nepoznatih ljudi sa trakama na kojima su pisali "vojni izviđači". Vidjeli su da ti ljudi imaju oružje i vidjeli su da ti ljudi treniraju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, oni su nesmetano posmatrali da ovi vrše nekakvu vojnu obuku?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Sa velike daljine dvogledima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, bili su prikriveni?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, normalno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A koliko vidim, informisali su izvesnog Redžu, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Redžo je policajac lokalne policije iz Zvornika koji je bio radnik u Kozluku kao policajac.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači zbog toga su ga i informisali, pošto je on bio policajac?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda, kako vidim po vašoj izjavi, on, odnosno taj Redžo, odlazi pravo u Zvornik na stanicu policije da preda sve dokaze o tim aktivnostima, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, po ovome šta sad proizilazi iz ovoga šta ste sad malopre potvrdili, Zvornik pada, Srbi drže Kozluk u opsadi, a Redžo ide u taj navodno osvojeni Zvornik i prijavljuje Srbima da Srbi drže vojnu obuku?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Iskrivljujete stvari. To se dešava prije pada Zvornika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači još ranije.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U osmom pasusu na ovoj istoj strani vi navodite da su Srbi iz Ugljara, Malešića i Tabanca gradili veliki put iako je već postojao dobar put koji je išao kroz Kozluk, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi šta ima u tome sporno, zašto uopšte to navodite?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Zato što se tada pojavljuju velike vojne mašine isključivo u srpskim selima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, grade put i to je nešto sumnjivo, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je sumnjivo u tome što se grade putevi?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Zato što već postoje dva puta. Malo je to suviše. Radili se o povezivanju srpskih sela i srpskih teritorija kako bi se zaobišao Kozluk. Ako već dva puta imaju, pitanje da li treba treći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi na strani 3, u vašoj izjavi u 7 pasusu navodite da su srpski policajci skoro sve oružje i vozila iz policijske stanice prebacili u policijsku stanicu u Čelopeku, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako vi znate da se to desilo?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Zato kada sam išao nekoliko puta u Alhos i krizni štab sa specijalnom propusnicom, vidio sam veliki broj policijskih auta, vidio sam koncentraciju te policije tu i tako dalje. A o tom je i Radio Zvornik javno govorio kao stanica, da je došlo do podjele tog MUP-a na srpski i muslimanski.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da je došlo do podele MUP-a na srpski i muslimanski. I iz toga ste izvukli zaključak da su oni preneli oružje u Čelopek, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Prilikom odlaska u krizni štab i prilikom odlaska u Zvornik kada sam dobio specijalnu propusnicu, vidio sam koncentraciju vozila i policije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I na osnovu toga ste to zaključili?
SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi kažete da su srpske paravojne formacije koje su napadale selo Šapna i Kovačevići vrlo često prolazile kroz vaše mesto i da ste se plašili reakcije meštana, ali da se srećom ništa nije desilo. Jeste tako izjavili?
SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Objasnite mi onda kako to da srpske snage napadaju sva okolna mesta, pa čak i prolaze kroz vaše mesto da bi navodno napali neke druge, a Kozluk stalno zaobilaze?
SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Kroz Kozluk prolaze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, prolaze, ne ...
SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U Kozluku postoji i srpska i bošnjačka policija koja zajedno patrolira, u Kozluku postoje dva Krizna štaba koji saraduju, u Kozluku postoje kontakt sa okolnim mjestima o uzajamnom poštovanju, ne napadanju, jer uvek smo živjeli u slozi i miru, u Kozluku nije bilo nikakvih incidenata, istina da su te paravojne jedinice i vojske prolazile, dolazile, al' nas nisu dirali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A kad kažete u okolnim mestima, mislite na ova srpska mesta, zašto su tamo bile postavljene barikade?
SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam zašto, ali znam samo da mnogo prije, prije godinu dana od izbijanja rata došlo je do tih nekakvih vježbi, do nekakvih skupova, do nekih vojnih izviđača koji su nosili... Ti su se ljudi stalno viđali, nešto se dešavalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ne znate šta?
SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Recite mi da li je tačno da su vas vaše komšije Srbi obilazili i ubeđivali da se Muslimanima ništa loše neće desiti i da nemate razloga za strah, je li tako?
SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta vam je rekao u vezi sa tim Brano Grujić na sastanku sa vama koji je održan u Kozluku?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo sa gradonačelnikom Grujićem održali više sastanaka na kojima su bili prisutni Marko Pavlović i drugi ljudi. Na tim sastancima, nam je obećao da nećemo biti dirani, da nastavimo mirno da živimo, da predamo to oružje i da jednostavno radimo u poljima, da se ne okrećemo toj liniji fronta i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, jedini zahtev koji se odnosio, rekao bih, na vojna pitanja odnosio se na to da se tražilo da predate oružje?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na strani 4, u osmom pasusu vi kažete da ste meštane Muslimane sela Šepak i Skočić koji su izbegli iz svojih mesta, ubeđivali da se vrate u svoja sela, zar ne?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle i vi ste smatrali da im ne pretili nikakva opasnost od Srba?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Došlo je do velike koncentracije ljudi, u Kozluku se nalazilo 12.000, više nismo imali šta da jedemo, bolest je zavladala, koncentracija svih okolnih bošnjačkih sela bila je u Kozluk i to je bilo neizdrživo. Mi smo se onda dogovorili da se ti ljudi vrate kućama i da ih niko neće dirati, da će biti sve mirno, da neće biti tih napada i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je istina da je i od meštana ovih sela jedino traženo da predaju teško naoružanje koje im svakako nije potrebno izuzev ako spremaju neke ratne planove, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ono što je najteže je bilo je stalna medijska povika da se predaju ti topovi, da se preda to teško naoružanje koje stvarno Bošnjaci nisu imali okolnih tih mjesta: Šepak, Skočić, Kozluk, jer mi smo imali dobru saradnju i sa Srbima i sa Srbijom i nismo nikakvo oružje imali što se stvarno i vidjelo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je bilo ko od meštana sela Šepak i Skočić ubijen?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je ubijen?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Nekoliko momaka nije htjelo da ide sa nama, pa su pošli na slobodnu teritoriju i onda su ubijeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mislite na teritoriju koju su držali pod kontrolom muslimanske snage?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Armija Bosne i Hercegovine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. I tamo su strdali?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Na tom putu su stradali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su se posle vašeg ubeđivanja meštani Šepaka i Skočića vratili u svoja mesta?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U mirovnu misiju je bio pop Kačavenda, bio je Muhamed Lugović, bio je Marko Pavlović, Brano Grujić i ja. Posle nekoliko sastanaka, negdje oko 5.000 do 6.000 ljudi se vratilo svojim kućama u Šepak, Skočić i druga mjesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je istina da ste kontaktirali i JNA da vam pomogne u slučaju napada na vaše mesto?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, imali ste poverenja u JNA, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Sve do onog momenta, u kojoj sam služio, vjerovao do onog momenta kad sam vidio povlačenje tih vojnih vozila i kad sam vidio da nije to više Jugoslovenska narodna armija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, vi znate da je povlačenje JNA iz Bosne bilo na zahtev Alije Izetbegovića i njegovog rukovodstva?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja samo znam da sam vidio ogromne kolone tenkova, vojnih kamiona, vidio sam zastave Jugoslovenske narodne armije, petokrake, ali ti ljudi na tim vozilima, u tim kamionima nisu bili vojnici. Bili su strašni ljudi, prljavi, bili su ljudi sa raznim uniformama, pucali su po mom mjestu, stajali su u centru grada, vršili ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da ne, da ne gubimo vreme na to, o toj pucnjavi po vašem mestu u kojem niko nije ubijen, nema smisla da

razgovaramo. A recite mi, molim vas, vi kažete da su vas u vašoj kancelariji... Dakle, ovo šta ste sad pomenuli, u Kozluku, to vam je na strani 5 u četvrtom pasusu, posetili Branko Grujić, Dragan Spasojević i doktor Muhamed Jelkić, inače Musliman, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda su ova trojica zajedno sa hodžom Muhamedom efendijom Lugalićem i srpskim sveštenikom Vasilijem Kačavendom odlazili kod meštana Šepaka i Skočića i molili ih da ne upotrebljavaju silu i ne napadaju na ove srpske barikade, jeste tako izjavili?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta ste izjavili, molim vas?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Piše u izjavi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A kako tumačite vi ovaj postupak da ta srpsko-muslimanska delegacija u kojoj su bili i sveštenici nastoji da smiri situaciju, je li tako, je li to bila njihova osnovna namera?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ova delegacija je imala za cilj da se bošnjačko stanovništvo vrati svojim kućama u susedna sela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ovaj postupak signalizira bilo kakvu nameru Srba da napadnu okolna muslimanska mesta ili naprotiv, izražava težnju da se smiri situacija?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ova delegacija je rekla da ne može preuzeti nikakvu odgovornost, da imaju viši ljudi u Zvorniku, viši komandanti koji mogu garantovati bezbjednost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. A ako su tom prilikom Grujić i Spasojević obratili se narodu i rekli da niko neće biti povređen, uhapšen, da nema razloga za strah, da se svi vrate svojim kućama, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su, znači, želeli da Muslimane zastraše i proteraju sa tih prostora, da su to želeli, zar im ne bi govorili upravo suprotno?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: To se davno prije dešavalo, prije deportacije, njihov cilj je bio da razbiju tu grupu ljudi, jer na jednom mjestu je bilo opasno imati 12.000 Bošnjaka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ste nakon toga tražili od Grujića da se vidite sa njihovim pretpostavljenim, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: On je izjavio da kao gradonačelnik, ne može preuzeti nikakvu odgovornost i da ima neko viši.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa dobro i onda ste išli u Karakaj, to je deo Zvornika, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle i Grujić želi da se uverite u svoju bezbednost, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda ste u Čelopeku upoznali izvesnog Pejića, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U Karakaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U Karakaju, izvinjavam se. Šta vam je on rekao?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa vidio sam da je stvarno glavni. Jedan dio delegacije nije smjeo ni ući u kancelariju. Dok su drugi stajali mirno pred njim, on je samo primio hodžu Lugovića, Kačavendu, popa i mene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta vam je rekao?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Brani Grujiću je rekao da moramo biti zaštićeni i da vlada ako može, ako ne, on će ga smjeniti. Ja sam tražio da on lično posjeti Kozluk i da ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Znači, insistirao je da morate biti zaštićeni i rekao Grujiću da mora da vrši svoju funkciju i da mora da brine o građanima, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, ni on vas nije zastrašivao, nego naprotiv pokazao da želi da vas zaštiti, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Tražio je od nas, ako imamo kakvo teško naoružanje da predamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je logično.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam mu rekao da može poći u Kozluk da se uvjeri u to da mi nemamo ništa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li istina da vam je rekao, da ste dobili uveravanja od njega da ostanete kod svojih kuća da nema razloga za strah i da jedino što traže je samo da se preda to teško naoružanje, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi ste ga onda pozvali u Kozluk i on je to prihvatio, pa ste odmah zajedno krenuli u Kozluk, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da se on u Kozluku obratio građanima?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sa istim garancijama koje je dao i vama?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da je obećao da će obezbediti hranu, lekove što je pre moguće?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Zgrozio se kad je vidio izuzetno teško stanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a je li održao obećanje?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Vidio je veliki broj dece bolesnih i poslao je lijekove. Poslao je jedan kamion hrane i poslao je ljekare. Ono što je obećao među 10.000, 12.000, ispoštovao je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je Pejić rekao da ako ipak želite da napustite mesto, da je vrlo opasno po vas da krenete u pravcu Tuzle, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne. On nam je rekao da u pravcu Tuzle nikad ne možemo proći, rekao je "ako odete u Tuzlu, vi ćete se priključiti armiji i ratovaćete protiv nas". To je rekao, a ja sam vidio veliki, veliki broj barikada i dosta naoružanih ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li tu bila neka linija fronta, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Linija fronta je bila podalje od Kozluka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Podalje od Kozluka, ali u pravcu Tuzle.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, zato niste mogli da prođete u pravcu Tuzle.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jer je to bilo nebezbedno za vas. A onda vam je rekao da možete da idete u pravcu Srbije, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Jedno vrijeme smo bili zatvoreni, bili smo jednostavno u totalnom okruženju, u totalnoj izolaciji. Moglo se samo izać u pravcu Srbije i to sa specijalnim propusnicama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste svi izašli u pravcu Srbije bez ikakvih specijalnih propusnica, nego po ovom spisku koji ste potpisali da želite da idete u zapadnu Evropu.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Govorim o ljudima prije što su izlazili, oko 3.000 ljudi je prije izašlo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li se desilo nešto nekome od tih ljudi?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Oni ljudi koji su ostali u Kozluku, koji nisu htjeli izaći sa nama, pobijeni su.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pobjegli?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pobijeni su.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pobijeni?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da. Više od 20 ljudi je ubijeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad su ti ljudi pobijeni?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Posle 26. juna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To kad ste vi već otišli?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko ih je pobio?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, ista ona straža, isti oni ljudi koji su opkolili Kozluk bili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko vidim iz vaše izjave, Pejić je oslobodio nekoliko ljudi iz Kozluka upravo verujući vašoj tvrdnji da oni nisu bili pripadnici Zelenih beretki, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I koliko vidim iz izjave, vi ne znate imena tih zarobljenika.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Znam, to je neki bio komšija Idriz, sestra mu je se udala u to susjedno mjesto Skočić, pa je pošao tamo i onda je bio uhapšen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste ih poznavali, sve te za koje ste garantovali?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Jedan srpski policajac mi je rekao da su uhapšeni, ja sam otišao i zamolio da puste i puštani su bili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pustili su ih, jer ste vi garantovali da oni nisu pripadnici Zelenih beretki?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Nego da su obični građani, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jeste vi razlikovali ko je pripadnik Zelenih beretki, a ko nije?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Zelene beretke nisu bile u mom kraju, i ja ne znam ni ko su Zelene beretke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vašem kraju nisu. A dobro, kažete da su se od 20. do 25. juna mogli čuti, mogla čuti pucnjava oko Kozluka, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da su se tu vodile neke borbe?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: U Kozluku je dosta bilo mirno, i dalje se vjerovalo u suživot. Pred samu deportaciju, Marko Pavlović i druge paravojne jedinice počeli su sprovoditi strahovladu u okolnim selima, maltretirali su Srbe, skidali ih gole, tukli ih ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Srbe?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da. A razlog je bio što su previše kontaktirali sa nama Bošnjacima. Veliki broj ljudi je prebijen, veliki broj ljudi je maltretiran od tih paravojskih jedinica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, paravojne jedinice maltretiraju Srbe zbog toga što su u prijateljstvu sa Muslimanima?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, molim vas, pošto ja imam ovde jedan podatak, da li je on tačan pošto se odnosi na ovo da su vam u jednom trenutku, znači, 26. juna rekli su da više ne mogu da vam garantuju bezbednost. Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Posle naredbe koju nam je izdao Brano Grujić da odmah napustimo Kozluk, prišao mi je poslanik Mijatović i rekao da nema više sigurnosti i rekao da je najbolje da iziđemo, jer može se desiti pokolj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, a šta je bio razlog tome?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam šta je bio razlog, al sam vidio da u Zvorniku više i oko Zvornika nema niko kontrolu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači haos građanskog rata, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, došlo je do sukoba između Srba, između paravojnih jedinica, između milicije, vojske, više se nije znalo ko komanduje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, upravo to šta kažem, haos građanskog rata. A je li vam poznato selo Rastošnica?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je daleko od Kozluka?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Dosta je to daleko.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dosta daleko?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je to povezano sa činjenicom da je upravo tada od strane muslimanskih snaga uništeno to selo i proterano preko 4.000 ljudi sa tog prostora, Srba?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo bili u totalnoj izolaciji, ne znamo šta se odvijalo od nas kilometar, a 50 ili 100 kilometara. Samo smo vidjeli kroz Kozluk da su stalno prolazile užurbano te vojske i da nešto se dešavalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Više hiljada ljudi upravo iz tog uništenog sela je pobeglo u vaš kraj, koliko ja imam podatke.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Dok smo mi bili, nije niko došao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li tačno da u Kozluku ništa nije srušeno?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, ne može bit srušeno kad nije bilo rata. Srušeno je možda jedno 50 do 100 kuća koje su već bile stare i jedan broj kuća je prilikom deportacije bio oštećen, zapaljen, a to je vrlo mali broj kuća.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, dobro, za razliku od ove Rastošnice koja je bila potpuno uništena i gde je isterano 4.000 ljudi ...

SUDIJA MEJ: Svedok je rekao da o tome ništa ne zna, tako da nema smisla to da ponavljate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Svedok zna da Kozluk nije rušen, da tamo nije bilo rata i ...

SUDIJA MEJ: Da, da, to smo čuli. On je o tome dosta dugo svedočio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kad vas je prihvatio Crveni krst u Srbiji, o tome smo raspravljali na samom početku, s obzirom na ove okolnosti o kojima smo sad raspravljali, sami vi kažete: haos, sukobi, čak sukobi između raznih srpskih formacija, sukobi između srpskih formacija i formacija Muslimana, nije bitno, vi ne znate za Zelene beretke ili Patriotsku ligu i tako dalje, kažete Armija Bosne i Hercegovine. Znači vi ste evakuisani, došli u Srbiju, da li su vam Srbi možda na ovaj način spasili život? Jer vi govorite o okolnostima pod kojima ste otišli, oni vam rekli ne možemo više da vam garantujemo bezbednost, a sami opisujete haos. Da li su vam time što su vam pomogli da se evakuišete, spasili život?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Prvo su nas slagali. Prevareni smo bili. Mi nismo otišli u rat, mi smo predali oružje, zašto smo istjerani sa poslova, zašto nam nisu dali njive da obrađujemo ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo je drugo pitanje. Vi ste maločas sami opisali situaciju haosa, sukoba, pucnjave i svega drugog i da su vam rekli da više ne mogu da vam garantuju bezbednost upravo zbog takve situacije. Pa, da li su vam, pomažući da se evakuišete, time spasili život?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Oni su napisali to pismo, da mi to sve dobrovoljno radimo, da dobrovoljno predajemo, i oni su nas protjerali. Odlazak u kamionima, u prikolicama, kamenovanje, tuča, ubistva nije čin dobrote nego je čin protjerivanja. Zašto bi 5.000 ljudi napustilo svoje domove? To je etničko čišćenje, to je scenario.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zbog straha od ratnih dejstava, zbog čega inače izbeglice obično napuštaju domove širom sveta, zbog straha od ...

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Mi nismo bili u ratu.

SUDIJA MEJ: Mislim da smo iscrpeli ovu temu. Molim vas, pređite na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da napuste svi ili samo oni koji su hteli?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne razumijem pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: O tome napuštanju i primoravanju, da li su Kozluk morali da napuste svi ili samo oni koji su hteli da ga napuste i da putuju, kako ste rekli, u zapadne zemlje?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, to pitanje nije bilo dobrovoljnost. To je bila naredba da odmah iselimo, to je bilo etničko čišćenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da ostavimo tu kvalifikaciju nekom drugom, recite mi, molim vas, koliko je ljudi ostalo u Kozluku? Ako ste se vi tamo upisali 1.822, koliko je ljudi ostalo u Kozluku?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ostale su srpske porodice i ostalo je nešto Bošnjaka koji nisu htjeli da idu sa nama. I ti su Bošnjaci pobijeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, tih 20 je Bošnjaka, znači, samo ostalo u Kozluku?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam tačno, ali ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete da ih je 20 ostalo i da su svi pobijeni.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Tačno, i nisu htjeli sa nama, bili su pobijeni, njih je bilo oko dvadesetak.

SUDIJA MEJ: Da budemo sigurni jesmo li svi ovo dobro shvatili. Bio je jedan broj Srba, vi ste rekli da je 20 Bošnjaka ostalo, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Da.

SUDIJA MEJ: Možete li da nam kažete koliko je Srba bilo, imate li neku predstavu o njihovom broju?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Rekao je 15 kuća je bilo srpskih.

SVEDOK BANJANOVIĆ: Srpskih porodica je bilo između 15 i 20. Ti Srbi su ostali u Kozluku, njih niko nije dirao. Oni su Srbi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam shvatio da niko nije ni vas dirao. I da su vam predložili da odete zato što više nisu mogli da vam garantuju bezbednost zbog toga šta se dešavalo u vašem okruženju?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Vi mene ne želite da čujete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vrlo želim da vas čujem.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Vojska, paravojska i milicija su tiskali ljude, gurali ljude u centra, pucali u ljude, ubijen je Medo Marhošević, ranjen je Galib Hadžić, zapaljeno je nekoliko kuća, dosta je ljudi bilo šamarima istučeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, taj Medo o kome ste govorili uopšte nije ubijen toga dana.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: 23, 24. je on ubijen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju, ne u tom događaju, prema tome, rekli ste maločas da niko nije ubijen toga dana osim što je, kažete, taj čovek ranjen?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, kako su to Srbi vršili etničko čišćenje proterujući Muslimane iz Bosne u Srbiju?

SUDIJA MEJ: To je nešto o čemu treba Pretresno veće da odluči u datom trenutku da se to karakteriše, da se odluči šta se dogodilo. On, svedok može da svedoči, može da da svoj iskaz, a rekao je da su poslani u Srbiju, a sve kvalifikacije koje on ima pravo tu da da, imate i vi to pravo. Ali, na kraju krajeva, Pretresno veće o tome treba da odlučuje. Molim vas da idemo dalje. Mislim da imate na raspolaganju još otprilike pet minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, potrudiću se, gospodine Mej. Pitao sam ga ovo zato što sam shvatio, gospodine Banjanoviću, da se nalazite na čelu Udruženja za povratak građana bošnjačke nacionalnosti u opštinu Zvornik, je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Predsjednik sam Saveza za povratak svih ljudi na svoju teritoriju, i Bošnjaka i Hrvata i Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je istina da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine vršila pritisak na Muslimane iz Podrinja da napuštaju Podrinje i da se sele u sarajevske opštine?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Meni to nije poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je vaše Udruženje 23. maja 1996. godine, vaše znači, izdalo saopštenje u kojem oštro osuđuje vladu zbog ovakve političke demografije?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo se protivili svakom obliku odlaska ljudi, naše jedino pravilo je bilo da se ljudi vraćaju svojim kućama i da se ponovo vrati povjerenje među građane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, pošto vas pitam da je vršila pritisak, da li je vršila pritisak vlada da se sele Bošnjaci iz Podrinja, Muslimani da se sele, vi kažete nije vam poznato, a vaše udruženje je osudilo vladu zbog tih pritisaka. Je li vam poznato ili vam nije poznato?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo osudili sve institucije koje rade na udaljavanju ljudi od kuća.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, objasnite mi u stvari šta je zapravo vlada BiH, Federacije BiH želela da postigne ovim pritiscima i veštačkim izazivanjem migracija stanovništva?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam premijer vlade, ja sam običan građanin Kozluka, i želim da živim u Kozluku i da imam saradnju sa svim ljudima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali vi znate da je vlada vršila pritisak na podrinske Muslimane da napuštaju to područje i sele se prema ...

SUDIJA MEJ: On ne može ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niti znate o bilo kakvoj vrsti pritiska koji je sa muslimanske strane i sa vrha muslimanske ...

SUDIJA MEJ: To je rekao. To je rekao. Idemo na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto nemam više vremena, još ću vam samo jedno pitanje postaviti vezano za početak mog ispitivanja i onoga šta ste vi na kraju govorili kad ste dolazili u Srbiju. Pošto ste prema vašim, dakle, rečima u Loznici od Crvenog krsta tražili, kako sam zapisao, pomoć, zamolili da pomognu da idete dalje prema zapadnoj Evropi. Da li su oni, pošto ste to od njih tražili, mogli da pretpostave da ste vi deportovani ili su vas smatrali izbeglicama?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, iz Kozluka smo protjeranim dva, tri Bošnjaka je ubijeno. Iz Skočića ...

SUDIJA MEJ: Možda biste mogli, gospodine Banjanoviću, samo da odgovorite direktno na pitanje. Možete li da nam kažete iz ličnog saznanja je li Crveni krst znao kakav je vaš položaj i u kakvoj ste bili situaciji: da li ste bili deportovani ili ne?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Pa, znali su čim su nas videli u kamionima, oni su znali da smo deportovani. A i mi smo rekli šta smo prošli i šta se dešavalo. Ljudi su bili upoznati da je to čista deportacija, da je prisilan izlazak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi tvrdite sada da ste obavestili Crveni krst u Loznici da vi niste izbeglice, već da ste prisilno deportovani od strane vlasti opštine Zvornik?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako to nigde ne stoji u ovim dokumentima koja su priložena?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, to pitajte njih koji su pisali, to mi nismo pisali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koga ste to obavestili, pošto ste vi rekli samo ste kontaktirali sa Crvenim krstom, osim sa onom policijom koja vas je zaštitila? Vi ste znači obavestili Crveni krst, da vi ne idete svojom voljom, da taj spisak koji ste postpisali je prisilno napravljen, da to sve nije tačno, pa što ste ih onda molili da vam pomognu da što pre odete u pravcu zapadne Evrope?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: To su vaše tvrdnje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, molim vas, vi ste rekli... Evo, ima u transkriptu, "zamolili smo ih da nam pomognu da idemo dalje, u pravcu zapadne Evrope", odnosno da se ne zadržavate u Loznici nego da idete dalje, to ste vi rekli danas.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Naredbu smo dobili od gospodina Marka Pavlovića u Kozluku da dobrovoljno iseljavamo, da dobrovoljno ostavljamo, da bježimo od mobilizacije. To je on napisao, to mi nismo napisali. To je čista laž.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, ja vas pitam da mi onda objasnite vašu izjavu datu jutros ovde usmeno: "Da ste molili Crveni krst u Loznici da vam se omogući da što pre produžite u pravcu zapadne Evrope". Je li to tačno?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ako ste ih molili da vam omoguće da što pre idete u pravcu zapadne Evrope, kako možete da tvrdite da ste nasilno odvedeni tu i da ustvari ne želite da idete?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: To je vaša priča. Ja sam rekao da smo tu dovedeni, da smo taoci, i da želimo što dalje iz Srbije da iziđemo i molio sam ih da nam pomognu. Oni su rekli da će slati dokumenat u Beograd. Šta su napisali, ja ne znam. Oni su to pisali, mi nismo pisali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, oni nisu ništa napisali, oni su poslali vaš spisak ...

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jer, u onom dokumentu iz Beograda piše da vas podsetim, evo piše: "Razmotrili smo pisane izjave 1.822 lica koja se nleze u 17 autobusa, tri kamiona i dva putnička vozila iz Kozluka, opština Zvornik, a sada kao izbeglice sa privremenim boravkom u Loznici, i našli da su pismene izjave gore navedenih lica", i tako dalje, "date u ime članova porodice i njihove maloletne", i tako dalje, "izražavaju njihovu želju gde žele da žive šta je jedno od osnovnih prava čoveka". Dakle, oni su razmotrili vaš spisak koji ste vi napisali, potpisali i poslali, prosledili ga u Beograd da traže da vam se omogući da idete dalje. I ovi odgovorili da su pregledali taj spisak, ustanovili da se radi o ljudskim pravima koja se moraju poštovati i odobrili da možete da idete dalje.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Zaboravili ste samo to još da pročitate da je komandant Teritorijalne odbrane napisao, Zvornika, Marko Pavlović da mi idemo dobrovoljno, da bježimo od mobilizacije, da dobrovoljno imovinu ostavljamo i da sve dobrovoljno radimo, da nismo prebijeni, da nismo zapaljeni, da nismo transportovani i tako dalje. To mi nismo nikad napisali ...

SUDIJA MEJ: Ovo smo već obradili i to više puta, tako da nećemo još jedanput da ponavljamo. Dokumente imamo, a svedočenje smo čuli, Gospodine Miloševiću, vaše vreme je isteklo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Taj dokument za koji sad tvrdite da je napisan na osnovu neistinitih činjenica, vi ste imali u rukama i tamo ima na njemu vaš rukopis.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A zašto niste bilo kom organu u Srbiji skrenuli pažnju da to šta tu piše nije istina?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Rekao sam Crvenom krstu u Loznici i rekao sam gospodinu Nikoliću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro ...

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Tapušковиću, izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Zahvaljujem, časne sudije. Gospodine Banjanoviću, čini mi se da nešto nije ostalo do kraja razjašnjeno. Vi ste rekli, koliko sam vas ja razumeo, ako možete još jedanput Pretresnom veću da objasnite, da je u vašoj Mesnoj zajednici bilo ukupno 12.000 ljudi.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Kozluk je brojao oko 5.000 ljudi. A okolna mjesta Skočić, Šepak i Kozluk su imali ukupno oko 12.000 Bošnjaka.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro, uzmimo sada samo Kozluk sa 5.000 ljudi. Ako je posle ovoga šta ste objasnili Sudu, samo 1.882 lica krenulo iz Kozluka ovako ovim putem kako ste vi kazali, da li to znači da je u Kozluku ostalo nešto više od 3.000 ljudi?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Kozluk ima oko 5.000 stanovnika i od samih ratnih dejstava do dana deportacije 26. juna negdje oko 3.000 je izašlo u strane zemlje.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A kojim putevima su oni otišli u strane zemlje?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Izašli su neki na Srbiju, jedno vrijeme se moglo i na Tuzlu izać, do te totalne blokade kad smo bili zatvoreni, kad smo bili u totalnoj blokadi, samo se moglo na Srbiju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A ovi ljudi koji su prethodno odlazili preko Srbije, jesu oni odlazili svojom voljom ili na neki drugi način?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Dobijali su propusnice i išli svojom voljom.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A ovi ljudi koji su odlazili drugim putevima preko Tuzle, isto su išli svojom voljom?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Jedino ovih 1.882 čoveka nisu otišli svojom voljom?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Dalje, koliko sam ja razumeo, pored ove zajedničke izjave postojale su i posebne izjave svakog od vas da želite da idete u inostranstvo.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dakle, postojala je samo ta zajednička izjava?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Postojao je spisak koji smo mi potpisali i postojala je naredba Teritorijalne odbrane koja je donijeta u koverti. Mi nikakvu izjavu nismo potpisivali.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li mi možete objasniti da li su svih ovih 1.822 čoveka izašli van Srbije i otišli dalje?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To znači da su svi oni, 1.882 čoveka imali putne pasoške isprave?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Svi su dobili putne pasoške isprave?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Jedan broj ljudi je imao pasoš, možda njih stotinak.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A svi drugi su dobili u Subotici?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Svi drugi su dobili u Subotici.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vi znate kolika je procedura potrebna za tako nešto i da se svaka putna pasoška isprava uglavnom mora, moraju se izmiriti određene dažbine.

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Bili su to i kolektivni pasoši, i bilo je to izuzetno dobro plaćeno od rukovodstva fabrike "Subotičanka", jer su dolazili šest fotografa.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sad, ako možete da objasnite Sudu sledeće, vas je pratio Crveni krst Srbije kroz teritoriju Srbije?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Nas je pratila policija.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A predstavnici Crvenog krsta? Ko vas je sačekao preko granice Jugoslavije? Je li tamo bilo organizovano vaše dolaženje?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja to ne znam... Ljudi su išli, ja sam zadnji izašao. Bili su vozovi koji su nas vozili na stanice i tu su nas dalje negdje upućivali.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Jesu li to bili predstavnici stranog, Međunarodnog crvenog krsta (ICRC, International Committee of the Red Cross)?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I sad su oni imali već planove gde vi treba dalje da idete?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam da li su oni imali planove.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A vi ste svi bili upućeni na tačno određena mesta?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Bili smo poslani u kampove.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I dalje raspoređivani po Evropi?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Spajani sa porodicama.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala lepo.

SUDIJA KVON: Ja imam jedno pitanje pre nego što gospodin Grum bude ponovo ispitivao svedoka. Gospodine Banjanoviću, vi ste rekli da vam nije bilo dozvoljeno da odete iz kolone dok ste bili u Srbiji. Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Da.

SUDIJA KVON: Znači li to da je bilo nekih izbeglica koji su hteli da ostanu u Srbiji, ali im to nije bilo dozvoljno, te da su oni naterani da idu dalje?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Da.

SUDIJA KVON: Koliko?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Pa, manji broj.

SUDIJA KVON: Možete li to da mi detaljno ispričate? Dakle, recite mi nešto o izbeglicama koje su htele da ostanu u Srbiji?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Pa, mi smo... Jedan veliki broj ljudi je radio u Srbiji, bilo je dosta i mješovitih brakova. Kada smo protjerani, ili smo u koloni u Loznici, ako da nije bilo dozvoljeno uzlaženje iz vozila... Kol'ko nije bilo dozvoljeno, tolko mi nismo ni smjeli izlaziti, jer je veliki broj naoružanih ljudi hodao oko konvoja, oko kolone, tražili su pare i tražili su djevojke da izađu, ljudi nisu smjeli izaći iz prikolica, iz kamiona, iz autobusa. Policija koja je tu bila isto nije dozvoljavala da se izađe. Nakon sat, dva došao je veći broj policajaca, četiri, pet auta je došlo, tako da veliki broj policajaca nije

dozvolio izlaženje iz autobusa i kamiona. Kada smo presjedali u Rumi, vrlo smo malo imali vremena, morali smo hitno ući u voz, jer je sa svih strana bacano kamenje na nas, bili smo kamenovani. Šta bi drugo ljudi mogli nego ulijetat u voz, vagone... Voz je nekoliko puta kamenovan... Suboticu kad smo došli, bili smo iznureni, izmoreni, gladni, dosta ljudi razbijene glave natečeno, jednostavno, bio je to put težak. Još jednom ponavljam da, prilikom deportacije iz Kozluka, nikom od građana nije dozvoljeno ništa da ponese: ni hranu, ni obuću, ni odjeću. Nekol'ko porodica je imalo u Šapcu rodbine, imalo je u drugim gradovima, htjeli su da odu do tih ljudi. Policija im nije dozvolila, izić iz kombija nije bilo dozvoljeno.

SUDIJA KVON: Da, gospodine Banjanoviću, hvala vam. Zanimaju me te izbeglice koje su htele da ostanu na teritoriji Srbije. Zar njima nije bilo omogućeno da razgovaraju sa ljudima iz Crvenog krsta kada su sa njima mogli da razgovaraju? Dakle, da li im je bilo onemogućeno da razgovaraju o svojoj želji da ostanu u Srbiji?

SVEDOK BANJANOVIĆ: Samo sam ja razgovarao sa Crvenim krstom i ja sam iznio tu želju, ali ljudi iz Crvenog krsta su mi rekli da je bolje da i oni idu zbog rata, zbog izuzetno teške situacije napete i onda smo mi svi odlučili da svi idemo u toj koloni, da niko ne ostane.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC GRUM

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Gospodine Banjanoviću, ja ću vam sada postaviti par dodatnih pitanja u vezi sa dokaznim predmetom Tužilaštva 445, tabulator 7. A to je, naime, dokument koji je izdat od Komisije za izbeglice Republike Srbije. Moje prvo pitanje za vas glasi. Koliko je vremena prošlo od trenutka kada je predstavnik Crvenog krsta otišao od vas i rekao da će da traži dopuštenje za nastavak konvoja do trenutka kada se taj predstavnik Crvenog krsta vratio sa ovim dokumentom 445, tabulator 7?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Sve je brzo djelovalo i oko dva sata.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Dakle, ako bismo prihvatili sadržaj ovoga dokumenta onako kako ga vidimo, u roku od ta dva sata podaci koje ste vi dali Crvenom krstu su trebali da budu poslati u Beograd, u prvom redu

dokumenta piše: "Pregledali smo pisane izjave 1.822 osobe", to je dakle napravljeno, trebalo je da se napiše dokumet koji je u tabulatoru 7 i trebalo je da se pošalje ponovo natrag u Loznicu. Je li tako?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Primerak koji ste vi videli u Loznici, je li to bila telefaks kopija ili originalni dokument?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Mislim da je telefaks.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Sada bih vam skrenuo pažnju na zadnji red prvog pasusa, tu naime stoji jedna tvrdnja da vi i drugi ljudi iz Kozluka imate privremeno boravište u Loznici. Za vreme vašega putovanja iz Kozluka i iz Srbije jeste li vi proveli makar jednu noć u Loznici?

SVEDOK BANJANOVIĆ – ODGOVOR: Mi nismo nikakav boravak imali u Loznici. Mi smo bili u kamionima.

TUŽILAC GRUM: Nemam više pitanja.

SUDIJA MEJ: Gospodine Banjanoviću, ovime je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli pred Međunarodni sud i svedočili. Sada možete da idete.

SVEDOK BANJANOVIĆ: Hvala.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Grum.

TUŽILAC GRUM: Jedno administrativno pitanje u vezi sa poslednjim svedokom. Ja sam zapravo zanmario da za zapisnik spomenem koji je bio video snimak, a to je deo iz video snimka 342, tabulator 13, vreme je bilo 22 minute i 47 sekundi. U vašoj odluci od 6. oktobra, časni Sude, vi ste doneli odluku da ćemo se tim konkretnim dokumentom baviti insert po insert. Mi ćemo kasnije u toku dana da razgovaramo sa Sekretarijatom (Registry) da spomenemo sve reference tog dokaznog predmeta i tada ćemo da damo jedan jedinstveni broj tabulatora, ili broj dokaznog predmeta za ovaj dokument. To je ovaj deo koji smo videli u sudnici sa ovim svedokom.

SUDIJA MEJ: U redu, to zvuči razumno. Sledećeg svedoka, molim.

TUŽILAC NAJS: Sledeći svedok je gospodin de la Bros (Renaud De La Brosse), veštak. Časni Sude, za ovoga svedoka imamo veliki broj dokaznih predmeta. Možda oni mogu da dobiju jedan kolektivni broj dokaznog predmeta sa brojevima tabulatora koji će da označavaju pojedine dokumente.

sekretar: Časni Sude, dokazni predmet Tužilaštva 446.

TUŽILAC NAJS: Treba mi malo vremena, ne previše, da razgovaram sa svedokom o njegovom izveštaju tako da može da se shvatiti njegova struktura, da vidimo kojim je postupkom to rađeno, da biste vi imali to na umu, a takođe ćemo da se bavimo sa par dokumenata koji u stvari predstavljaju uzorak kao i sa nekoliko, možda desetak video inserata. Bilo bi dobro, ako Pretresno veće bude pregledalo i poslagalo svoje dokumente, da pronade biografiju svedoka o kom svakako neću isuviše detaljno da govorim, kao i indeks njegovog izveštaja. Taj indeks u ovome trenutku nije označen brojevima strana. Ja ću da zamoliti, ako može da se pronade još jedna kopija toga, da se stavi na grafoskop. Radi se, naime, o drugoj i trećoj strani izveštaja tako da ću moći lakše da vam skrenem pažnju na relevantne strane tog dokumenta. Kada budemo gledali dokumente, mislim da ih neću odabirati u skladu sa njihovim brojevima tabulatora, ali mislim da ću biti u stanju da identifikujem broj tabulatora kao i relevantne delove na francuskom. Mislim da to neće da predstavlja veliki problem za Pretresno veće. Časni Sude, dok čekamo da svedok uđe u sudnicu uz određeno žaljenje moram da kažem da gospodin Lopez Peres (Lopez-Terres) nije prisutan u sudnici budući da je u jednom predmetu ranije radio na ovakvim stvarima. Moram da vam kažem da će ovaj svedok da govori na francuskom jeziku, a to nije naravno prvi svedok koji će na ovom Sudu da svedoči na jednome od službenih jezika Međunarodnog suda.

SUDIJA MEJ: Molim svedoka da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK DE LA BROS: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu, i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite sedite.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam molim vas vaše puno ime i prezime?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Rene de la Bros (Renaud De la Brosse).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Profesija?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ja sam viši predavač na Univerzitetu u Remsu (Universite de Reims).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste ovde da svedočite o propagandi. Dostavili ste nam vrlo detaljnu biografiju koja je dostupna sudijama kao dokazni predmet u ovom postupku, a biće dostupna i drugima, jer je podnesena kao javni dokument. U njoj se navodi relevantni deo vašeg radnog iskustva. Da li se bavite naučno istraživačkim radom, odnosno da li istražujete ulogu štampe u političkim tranzicijama i krizama još od 1991. godine?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da, ja se zanimam za ulogu medija uopšteno i za njihovo mesto u političkim promenama koje su se dogodile u istočnoj Evropi (Europe) i u Africi (Africa) krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina. To je inače i tema moje doktorske disertacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tokom vašeg istraživačkog rada, vi ste se bavili ne samo tradiciionalnim temama kao što su Armenija (Armenia), nacistička Nemačka (Germany), već ste i vršili istraživanja na čitavom nizu konkretnih lokacija?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da. Ja sam od 1994. godine bio zadužen za takvu vrstu posla, objavio sam čitavu seriju članaka koji se bave ulogom medija u slanju poruka mržnje, nacističkih poruka i tome slično. Ja sam u tom smislu, izučavao slučaj Ruande (Rwanda) i Burundi (Burundi) u Africi, ali takođe i u Evropi, bavio sam se slučajem Rumunije (Romania) i bivše Jugoslavije, kao i nekim slučajevima na Bliskom Istoku (Middel East) kao što je Palestina (Palestine), Egipat (Egypt), a čak i u slučajevim kavkaskih zemalja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je vaš rad prihvaćen od strane UNESCO-a (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) i u nekim

drugim studijama o pitanjima zapadne Afrike kao i od strane Evropske unije (European Union) i njihovim studijama o sličnim temama?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ja sam imao prilike da izradim nekoliko studija za UNESCO i Evropsku komisiju (European Commission), zadnju studiju za Evropsku komisiju izradio sam u septembru 2002. godine, a reč je bila o subsaharskoj Africi i o problemu komunikacije u tom delu kontinenta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste takođe pripremili jedan izveštaj za Reporetere bez granica (Reporters Sans Frontieres)?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da, ja sam radio za njih jednu emisiju o Africi o Gvineji Bisao (Guinea-Bissau) 1994. godine, takođe sam učestvovao u realizaciji jednog izveštaja za jedno francusko ministarstvo o razvoju medija u Africi, za francusko Ministarstvo odbrane (Ministere de la Defense).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vreme kad smo mi od vas tražili da nam pripremite izveštaj o propagandi tokom jednog dužeg vremenskog perioda u bivšoj Jugoslaviji, da li ste imali na raspolaganju neki materijal koji se odnosio na bivšu Jugoslaviju, a koji je rezultat vaših ranijih istaživanja?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da, ja sam počeo da radim na slučaju bivše Jugoslavije negde 1994. godine, ja sam direktno tada radio na tom slučaju, ali sam i vodio jedan niz takvih radova, takođe sam u tom smislu objavio jedan članak objavljen u jednoj zajedničkoj studiji, a jedan od kontributora je bio i general Žan Kot (Jean Cot) 1997. godine. Radio sam takođe na propagandi šta sam objavio u jednom članku kasnije u vezi sa ratom na Kosovu. Takođe me je zanimala i propaganda putem medija na afričkom kontinentu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je od vas zatraženo da sastavite taj izveštaj, da li vam je Tužilaštvo dostavilo i dodatne materijale kao što su novine, video snimci i druga vrsta dokumenata i materijala koji su sadržani u dokaznim predmetima u ovom predmetu, konkretno pod tabulatorom 2?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Osim svoje lične arhive, ja sam dobio nekoliko dokumenata na raspolaganje, dokumenata iz prve ruke, bilo da je reč o novinskim člancima ili isečcima TV emisija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Reč je o dokumentima pod tabulatorom 3, ne 2, zahvaljujem se na referenci za naš predmet gospođi Diklić (Diklich). Pre

nego što se pozabavimo samim vašim izveštajem, recite mi, ovaj je izveštaj podnet javno kao deo ovog predmeta negde u februaru ove godine, da li ste primili neki negativan komentar od ljudi koji su imali pristup tom dokumentu i koji su ga pročitali?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Čuo sam za jedan članak u nekim berlinskim novinama, mislim da je bio dosta pozitivan. Zatim je bio takođe jedan članak na internetu, osim toga neki ljudi iz "Rojtersove" (Reuters) kancelarije koji su radili u Beogradu, 1991. godine, u stvari reč je o jednoj osobi, on je osporio da je jedan članak objavljen u "Politici", članak koji se navodi u izveštaju... Ja sada nemam datum i nemam taj članak, reč je o onom navodnom masakru 41 bebe od strane ustaša u novembru 1991. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste od te konkretne osobe još nešto čuli osim tog inicijalnog komentara na vaš izveštaj?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ne, ne, nisam uopšte.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo još nekih komentara čitatelja, generalno govoreći na vaš izveštaj od februara ove godine?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ne, koliko ja znam, ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi prihvatate da je propaganda nešto šta su sve strane u svim ratovima koriste?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da, svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U izveštaju se bavite korišćenjem... Da li ste takođe razmatrali propagandu drugih aktera u ovim sukobima, a ne samo propagandu ovog optuženog ili propagandu u pravcu srpskih interesa? Pretpostavljam da mislite na Jugoslaviju generalno?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da, tačno. Ja sam u tom članku koji sam napisao 1994. godine zauzeo jedan komparativni pristup na temelju dokumenata koji su mi bili na raspolaganju. Dakle, nekoliko članaka, ali i nekoliko izveštaja nevladinih organizacija čiji je cilj bio da se brani sloboda štampe i sloboda medija uopšteno. Reč je o raznim *communiqué* i izjavama za javnosti i ja sam naznačio da je takvu vrstu propagande koristila svaka od republika u to vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U izveštaju iznosite mišljenje o korišćenju propagande od strane raznih protagonista. Na koji način biste potkrepili tvrdnju da je jedna strana koristila propagandu više od druge? Možete da navedete svoj raniji rad ili nešto drugo. Inače, to je na strani 67 vašeg izveštaja.

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ja sam to temeljio na dokumentima koja sam imao, između ostalog i na razgovorima sa novinarima, sa intelektualcima, sa univerzitetskim radnicima i drugima koji su se zanimali za tu temu, a koji su mi potvrdili da sa strane Srbije ta propaganda je bila, kao prvo, vremenski duža nego u Hrvatskoj i Sloveniji na primer, a osim toga, intenzitet te propagande je, čini mi se, bio veći, pogotovo kad je reč o štampi i dnevnicima kao što su "Politika" koju su krajem osamdesetih godina preuzeli srpski nacionalisti. To je bila jedna velika institucija u Srbiji, pre toga u njoj je vladao veliki profesionalizam, međutim uspostavljena je jedna rubrika "Odjeci i reagovanja" u kojoj je publikovano više od 4.000 članaka, u kojima je bilo reči o srpskom resantimanu u odnosu na ostale zajednice u toj zemlji. Ona je postojala neke tri godine, ako se ne varam, mislim da je to bilo od 1988. do 1991. godine. Reč je o vrlo važnim člancima i, koliko ja znam, na temelju onoga šta sam ja imao, takvih primera nije bilo u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj. Dakle, primenio sam vrlo iscrpnu komparativnu analizu, međutim, u drugim republikama toga nije bilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ćemo na grafoskop da stavimo dve strane iz ovog izveštaja kako bismo predstavili njegovu opštu strukturu i kako bi sudije i stranke imali priliku da vide ovo šta ste vi napisali. Vidimo prvo sadržaj, pređimo na drugu stranu. Počinjete izveštaj naslovom "Politička propaganda – osnovna načela, definicije i specifičnost Jugoslavije" (Political Propaganda, Definitions, Fundamental Principles and Yugoslav Particularities) strane 4 i 9 izveštaja. Mislim da jedina stvar koju bih želeo da naglasim nalaze se na strani 4, u drugom paragrafu. Ovde navodite reči specijalnog izveštača Ujedinjenih nacija (United Nations) koji je sastavio specijalni izvještaj o medijima u decembru 1994. godine i gde objašnjava: "Od početka sukoba informacije koje su objavljivali mediji u bivšoj Jugoslaviji u suštini su se sastojale u nacionalističkom diskursu i sveprisutnim napadima i uvredama uperenim protiv drugih naroda. Ne iznenađuje", dodaje on, "što je ta fenomen direktno doveo do užasnih zverstava na bojištima na celoj teritoriji", kraj citata. Da li to zapažanje naglašava razliku koji vi želite

da podvučete između propagande koja možda može da bude prihvatljiva i one koja to nije?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da, da, očigledno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako pogledamo tabulator 27, izveštaj Generalne skupštine (UN General Assembly)... Ja ću da stavim na grafoskop, paragraf 206 tog izveštaja. U jednom drugom izveštaju iz 1995. godine vidimo sledeći pasus: "Nacionalistička retorika i napadi i ocrnjivanja drugih naroda bili su dominantna karakteristika vesti u bivšoj Jugoslaviji od početka sukoba. Ne iznenađuje ovaj fenomen je direktno doveo do počinjenja strašnih zverstava na bojištima i na cijeloj toj teritoriji", kraj citata. Ja znam da vi ne možete da se udaljite daleko od vašeg polja veštačenja i ekspertize, ali generalno govoreći, da li se ovo poklapa sa zaključcima specijalnog izveštača i njegovog izveštaja?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana broj 5 izveštaja. Vi na nekoliko mesta govorite o knjizi koju je napisao Borisav Jović... Pretresno veće verovatno zna za tu knjigu, a kasnije će se naravno da odluči da li je citirani pasus nešto na šta mogu da se oslone sudije. Međutim, u našu svrhu... Mi sada već možemo da vidimo, mislim da se bolje vidi u dokumentu pod tabulatorom 4. Dakle, Borisav Jović piše sledeće: "Godinama je", misli na optuženog, "najveću pažnju posvećivao sredstvima informisanja, naročito televiziji. Lično je odabirao glavne urednike novina i informativnih programa, a pogotovo direktore radija i televizije. Nigde kao u ovoj oblasti nije na direktnoj vezi držao sve urednike koji su hranili javnost vestima, komentarima, i uopšte informacijama. Bio je duboko ubeđen da građani svoje gledanje na političku situaciju formiraju na osnovu onoga šta se njima servira, a ne prema njihovom stvarnom materijalnom i političkom položaju. Ono šta nije objavljeno, nije se ni dogodilo, to je bila Miloševićeva deviza", kraj citata. Ovaj pristup, ako je ovo ispravan odraz tog pristupa, kako se on poklapa sa vašim shvatanjima ovog pitanja, korišćenja i delotvornosti propagande iz drugih slučajeva koje ste izučavali?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ovo šta piše Borisav Jović potkrepili su drugi vrlo bliski saradnici gospodina Miloševića. Mi ćemo kasnije da imamo prilike da proučimo isečak iz jednog intervjua Dušana Mitevića koji je bio direktor RTS-a, a gde on potvrđuje ovo prvo svedočenje.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), mogu li vas i svedoka da uputim ponovo na izveštaj UN (United Nations), paragraf 206 koji ste citirali, mislim da je to u tabulatoru... Oprostite 27. Dakle, u tom izveštaju se kaže da je takva nacionalistička retorika direktno dovela do zverstava na bojištima, a i uopšteno na toj teritoriji. Svedok se sa ovim složio i ja to prihvatam kao njegov iskaz, ali htio bih, i nadam se da ćemo kasnije da čujemo kako on može da potvrdi, argumentuje ovu vezu, dakle, vezu između nacionalističke retorike i počinjenih strašnih zvertava?

TUŽILAC NAJS: O tome će kasnije da bude reč. Međutim kada ste spomenuli ponovo ovo šta smo citirali i budući da je ovo od dosta važno za Tribunal, možda biste mogli da pogledate i nekoliko prethodnih pasusa u paragrafima 165 i 167, a ja ću na to da se i vratim posle... Pred kraj svedočenja ovog svedoka. Ali, zasada pogledajmo isti izveštaj, dakle paragraf 165 u zaključcima izveštač je rekao: "Savezne i republičke vlade Savezne Republike Jugoslavije ostvarivale su vrlo čvrstu kontrolu nad glavnim medijima, pogotovo nad državnom televizijom, ti mediji su poslušili kao delotvorno oružje za dominantne političke snage kod formuliranja novog programa koji se temelji na srpskom nacionalizmu i koji je sejavao mržnju protiv drugih nacionalnih grupa u bivšoj Jugoslaviji". I zatim dalje u paragrafu 167 kaže sledeće: "Srpski mediji su odigrali negativnu ulogu u ratovima u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj. Oni su isprovocirali nacionalističku mržnju. Između tema koje su dominirale ovim medijima bile su takođe i opravdanje za vojne operacije u susednim zemljama i teorija međunarodne zavere protiv Srba", kraj citata. I sa tim dodatnim paragrafom možemo da pređemo dalje, iako ćemo na ovo da se vratimo kasnije.

SUDIJA MEJ: Da, ali sada je vreme za pauzu. Gospodine Najs, da li je ovo dobar trenutak da napravimo pauzu?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Međutim, hteo bih da pokažem još jedan dokazni predmet u vezi sa ovim, tabulator 6, strana 6 u izveštaju svedoka, kraj četvrti i početak petog paragrafa. Mi sada možemo da predamo ovu zbirku isečaka, kao što kaže naslov dokumenata pod ovim tabulatorom, ovo je rezime pisanih i usmenih napada na nezavisnu štampu. Skrećem pažnju sudija na deo vašeg uvoda u kojem se govori o kontroli nad štampom. Vidimo da je reč o napadima na štampu i sledeće: "Doktor Milan Jeftić, stručnjak za verska pitanja RTS-u je 6. decembra rekao sledeće: Ako postoji

neko ko može da se okriivi za rat u Bosni, onda su to takozvane nezavisne novine "Naša borba" i "Vreme" u Beogradu. Pod maskom kampanje za mir, oni su sprečili Srbe da se na odgovarajuć način pripreme za borbu sa Muslimanima. Oni su, dakle, odgovorni za mnoge mrtve Srbe".

previodioci: Ovo je bio prevod sa engleskog, ne originalni citat.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zatim na kraju iste strane kaže se sledeće u jednom intervjuu koji je objavljen u "Politici" 29. marta 1996. godine Mira Marković govori o nezavisnim medijima kao o nečemu šta "podstiče, podstrekuje političku, versku i nacionalnu mržnju, defetizam, te takođe i fizičko nasilje usmereno protiv ljudi". Na strani 3, vidimo da Aleksandar Vučić, ministar informacija Srbije, u jednom pismu međunarodnoj štampi puno kasnije... Već smo prešli sa 1992. godine na 1995. godinu pa onda na 1998. godinu. 31. avgust 1998. godine kaže: " Mnogi mediji su direktno odgovorni za političke postupke njihovih vlada i za sve šta se dogodilo u bivšoj Jugoslaviji srpskom narodu, takođe indirektno za smrt, progon i život na rubu smrti mnogih Srba". I zatim, sredinom tog perioda ili ranije, 1993. godine, jedan novinar RTS-a je u oktobru 1993. godine optužio međunarodnu štampu za nemoral, za izdaju i rekao je da je postojao scenario raspada Jugoslavije, prema tom scenariju koji su propagirali strani špijuni koji su tvrdili da su novinari i reporteri: "Mi ne očekujemo od njih nikakvu moralnost ili simpatiju za nevine žrtve ili za ubijene vojnike i policajce, međutim iz iskustva znamo za iste stvari do kojih je dolazilo koje su objavljivane u drugim novinama i časopisima objavljenim na ćirilici, a koji su stvorili paniku među narodo", kraj citata.

previodioci: Ovo je bio prevod sa engleskog, ne originalni citat.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine svedoče, u svetlu ovoga šta sam vam sada citirao i rekao, da li se to poklapa uopšteno sa vašim mišljenjem o napadima na nezavisne medije, da li je to bila generalna teza propagande u to vreme?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ti napadi na nezavisne medije štampe, ja sam njih naveo u svom izveštaju, i to je, da, bio je jedan negativni uticaj takve propagande koja se u to vreme vodila. Da li je zaista došlo do takvog uticaja to moramo da vidimo, ali to vam pokazuje potencijalno negativan učinak takvih medija.

SUDIJA KVON: Da li je svedok pripremio ovaj isečak, ove citate?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, da li ste to vi pripremili, ili je to za vas pripremljeno?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ja sam ovo sastavio i skupio zajedno. Izvinjavam se, to je jedan jako dugačak izveštaj, imate čitav niz primera kojima sam hteo da potkrepim svoje argumente, ja sam sve to uključio u svoj izveštaj, jer sam smatrao to korisnim za Sud.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da napravimo pauzu. Gospodine De La Bros, molim vas, da imate na umu za vreme ove pauze ili bilo koje druge pauze dok traje vaše svedočenje, ne smete ni sa kim o tome da razgovarajte, to se odnosi i na Tužilaštvo. I molim vas da se vratite u sudnicu za 20 minuta.

(pauza)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine De la Bros, imamo na monitoru... Na grafoskopu je jedan indeks, sadržaj gde piše da u sledećem delu izveštaja govorite o propagandi, osnovnim informacijama i definicijama, gde vi definišete šta je to propaganda, kakva je razlika između zakonite i nezakonite propagande, kako se to pokazalo efikasnim u prošlosti i onda govorite o principima srpske propagande, o osnovnoj njenoj poruci, a to je, država za sve Srbe. Ovaj materijal u engleskoj verziji nalazi se na stranama od 9 do 18 izveštaja. Ima samo dve stvari koje hoću da mi odgovorite. Jedna od njih je video insert, druga je dokument, mada nemamo posebnih dokazni predmet za to. Ako Pretresno veće želi da pogleda stranu 9, fusnota 17 i da se pripremimo za jedan od isečaka, video inserata, ako vam to koristi to je deo tabulatora 26, to je transkript tog video inserta i da pustimo taj prvi video insert.

(Video snimak)

Novinar: Muslimanski ekstremisti dosetili su se valjda najstravičnijeg načina mučenja na planeti. Protekle noći srpsku nejač žive su bacali u kaveze lavovima u zoološkom vrtu Pionirska dolina, tvrdi srpska straža sa ...

(Kraj video snimak)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakvi bi bili vaši komentari na ovo kao deo televizijskog programa?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Sa jedne strane, ova informacija se prenosi bez ikakve osnove, provere, dolazi samo iz jednog izvora, šta profesionalno govoreći jedna ozbiljna redakcija ne bi trebalo da radi, a sa druge strane, to je primer bezočne laži pošto to nikad nije dokazano, i cilj je da se ocrni jedna zajednica, jedna nacionalna grupa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je jedan primer propagande i možda smo nešto o tome već rekli u prethodnom delu vašeg izveštaja. Vi ste rekli da je to bezočna laž, a drugi bi možda rekli da je to jedna neverovatna priča. Šta biste rekli o okruženju u kome se ovakav materijal prenosi i činjenice da tako nešto uopšte može da se emituje?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ova informacija je emitovana od strane televizije Pale, to su preuzele agencije Bosne i Hercegovine, a onda je to preneo i Tanjug i RTS čime su joj dali kredibilitet u javnosti, to znači televizijskim gledaocima u Srbiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako bi se tako nešto prikazalo na televiziji u Holandiji (Holland), to jednostavno ne bi bilo prihvatljivo za publiku. Recite nam kakvo mora da bude okruženje, kakvo mora da bude stanje u javnosti u kojoj je ovo emitovano u to vreme, to znači 1992. godine, da li je to prihvaćeno, primljeno?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Moramo, pre svega, da se prisetime ocrnjivanja, klevetanja bosanske zajednice u Bosni i Hercegovini koje je već započelo pre toga. Osim toga, govorimo o situaciji gde je najveći deo srpskog stanovništva verovao srpskoj televiziji i štampi koje su bili pod kontrolom vlade.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. U jednom delu vašeg izveštaja koji sam upravo rezimirao... Molim poslužitelja da nam okrene stranu 17 izveštaja, samo da pogledamo jedan isečak koji je bitan i značajan za tvrdnje koja je širila propaganda o državi za sve Srbe. U fusnoti 35 ponovo se citira knjiga Borisava Jovića, mislim da je to na vrhu na toj strani, još gore, tu je, izvinjavam se... Izvod iz knjige Borisava Jovića je beleška od 17. oktobra 1990. godine, kaže se: "Talas mržnje, nacionalnih predrasuda preti da nas vrati u krvavu prošlost, to je postala najveća opasnost za bezbednost i integritet zemlje. Svemu tome doprinosi i otvoreni informativno-propagandi

rat na potuno izdvojenom jugoslovenskom informativnom prostoru. Odnosi između pojedinih federalnih jedinica toliko su pogoršani da su kontakti na nivou odgovornih organa prekinuti ili svedeni na konfrontiranje preko sredstava javnog informisanja”, kraj citata. Govori se takođe o pismu ostavke na funkciju predsednika Predsedništva SFRJ koje je podneto posredstvom televizije i kaže se: “Mediji su potpuno podeljeni, a medijski rat je takvog intenziteta da su suprotstvaljene strane zapravo zaračene”. Vi ste zaključili u ovom pasusu da je to propaganda “svi Srbi u jednoj državi”. Molim vas da to prokomentarišete.

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Moje prvi komentar je da je na obe strane politička klasa shvatala potencijalno štetnu ulogu medija, posebno televizije. Osim toga, beogradska televizija zajedno sa nekim organima štampe, konkretno mislim na “Politiku” i “Politiku ekspres”, stalno su isticali ogorčenje Srba koje se sastojalo u tome da se govori kako je srpski narod, narod žrtva, i ta poruka zasnivala se na četiri osnovna lajt motiva. Kao prvo, na genocidu pod navodnicima, čija su žrtva Srbi na Kosovu, to je prva tema koja se stalno razvijala. Druga tema, bila je ugroženost hrvatskih Srba. Treća tema koja je takođe bila isticana u medijima, je ekonomska eksploatacija čija je žrtva opet bila Srbija. I na kraju, pod četiri bio je status Srba u celoj Jugoslaviji, status inferioran u odnosu na druge, jer je suverenitet Srbije bio navodno ograničen postojanjem dve autonomne pokrajine, to su Vojvodina i Kosovo. Sve to znači da kroz sve te pretnje koje su ugrožavale srpski narod, predstavljaju osnovu za propagandu koja se koristila protiv Srba u Hrvatskoj i na Kosovu. I mogu da dam nekoliko primera koje sam, uostalom, i dao u svom izveštaju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A to potkrepljuje vašu tvrdnju o propagandi za državu za sve Srbe, koliko shvatam?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao što znate, moramo brzo da prođemo kroz vaš izveštaj koji je već pročitao. Ako možemo da pređemo na stranu 2 vašeg rezimea, ako poslužitelj hoće da nam pomogne, to je onaj deo koji se nalazi na stranama od 18 do 26 vašeg izveštaja. U indeksu vidimo da identifikujete neke osnovne principe propagande, to znači, kao prvo da poruka mora da bude jednostavna, želja je da se projektuje greška ili nedostatak propagandiste na druge, da se novosti ili vesti koriste u korist onog tela koje širi propagandu, da se beskonačno ponavlja jedna te ista

poruka i da se oslanja na mitove i legende istorije, da se stvori nacionalni konsenzus, to piše u vašem izveštaju.

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad dođemo do tabulatora 26, to je na strani 24 izveštaja, to je fusnota 47 koja se nalazi u paragrafu 26, gospodine de la Bros, vi govorite o potrebi da se stvori nacionalni konsenzus uz nešto šta vi nazivate efektom širenja zaraze. Sada ćemo da videti jedan insert i zamoliću vas za komentar.

(Video snimak)

Novinar: Ovo je malo neuobičajeno, devojka, pa na front. Je li jeste ili nije? Kako vi gledate na to?

Osoba 1: Mislim da nije i da treba svi da se odazovemo ovom pozivu. I ja sam majka dvoje maloletne dece.

Novinar: Odakle ste?

Osoba 1: Iz Pirota.

Novinar: Koliko godina imate?

Osoba 1: 32.

Novinar: Kako ste se odlučili?

Osoba 1: Pa, eto, kad gledam televiziju, vidim šta se radi i želim da pomognem, i vredi žrtvovati za ovu našu ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Moramo da imamo na umu, gospodine de la Bros, da su propagandu nedavno koristili na primer u iračkom ratu i da smo i tamo videli slike vojnika koji idu u rat. Šta vi možete konkretno da nam kažete o ovoj slici, o ovom insertu koji prikazuje ženu koja ide u rat?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ova vrsta propagande je, uopšte govoreći, široko korišćena u kontekstu rata, rata sa Hrvatskom, i to je... Osim toga, jedan među mnogim primerima toga šta se radilo da se mobilise srpski narod oko vojnih ciljeva, konkretno oko cilja mobilizacije. Da bi se to ostvarilo oni su često koristili ljude koji služe kao primer, u ovom slučaju to je ova mlada žena, koja živi vrlo daleko od Vukovara zapravo i koja je rešila da se uključi u borbu, u borbu za Srbiju. Koristeći ovakav primer, uzor tačnije, onaj koji širi propagandu želi da utiče na opšte javno mnjenje i da uključi ljude u taj napor sa efektom širenja zaraze.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Da pređemo na drugi deo vašeg izveštaja. Ako može poslužitelj da nađe strane od 26 do 30. U ovom delu vašeg izveštaja govorite o tome kako su mediji pretvoreni u zamajac propagande, kako je opšte i glavno pravilo propagande bilo da jugoslovenski komiteti ili delovi zajednice treba da se suprotstave jedni drugima i da se mediji koriste kao oružje. To ste napisali i svom izveštaju, je li tako?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde nema nikakvih konkretnih primera koje želim da citiram, da ilustujem ovaj deo izveštaja. Možemo da pređemo na drugi deo vašeg izveštaja koji je naslovljen "Mediji u službi rata" (Media in te service of war). U prvom delu koji vidimo na strani 32, nisu potrebna dalje nikakva objašnjenja, onda dalje vidimo prema sadržaju kako se istorija manipuliše u nacionalističke svrhe, to je na stranama od 33 do 56, tu ćemo da se pozabavimo sa nekoliko pitanja. Međutim, pre nego što pređemo na primere, za one koji prate ovaj postupak i koji nisu čitali izveštaj, vi ste ovo podelili na nekoliko poglavlja prvo je o odgovornosti intelektualaca za propagandu, zatim kako se optuženi koristio medijima u svrhu osvajanja vlasti, zatim o ugroženosti srpskog identiteta. Sledeće poglavlje je o tome kako su srpski mediji koristili mistiku u službi vlasti, zatim ide poglavlje o medijalizaciji političkih liturgija, napad na medije, i poslednje poglavlje je televizija, glavna poluga te mašinerije. U tom poglavlju, ako pogledamo stranu 34, paragraf 39, časni Sude, neću sada detaljno da razmatram ovo, samo želim da skrenem vašu pažnju na jedan memorandum o kome smo već slušali, "Memorandum Srpske akademije nauka i umetnosti", mada ga nismo uvodili u dokazi materijal, znate da svedok govori o tome u svom izveštaju, to je tabulator 28 ako vam je to potrebno. Odatle ćemo da pređemo na poglavlje o tome kako se optuženi oslanjao na medije u svrhu učvršćivanja svoje vlasti, i na strani 42, paragraf 45... Gospodine de la Bros, znam da treba da vam govorim koji su brojevi paragrafa pošto se na francuskom ti brojevi razlikuju. Ako poslužitelj bude ljubazan da uzme tabulator 4, ovde vidimo u jednom drugom citatu iz knjige Borisava Jovića nešto o čemu se govori u vašem izveštaju i glasi: "Godinama je Milošević najveću pažnju posvećivao medijima, najviše televiziji..." Izvinjavam se, to sam već pročitao. U ovom isečku se kaže: "Napisao sam seriju od tri članka pod nazivom "Istina o Anti Markoviću" i poslao Slobodanu, on je to dao da se objavi u "Politici", objaviće se petog, šestog i sedmog u nastavcima pod nekim pseudonimom". Ako pogledamo sledeći citat koji je u fusnoti 88

“Pravilo je bilo da se nikad ne stoji pred kamerama kad se iznose mišljenja, da svako iznese svoje stavove, nego da se izda saopštenje koje bi lično redigovao Milošević i u kome bi njegovo mišljenje u njegovi stavovi figurirali kao ono o čemu je razgovarano, ali bez stavova druge strane”. Molim vas, prokomentarišite ova dva citata.

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ova izjava svedočenja Borisava Jovića pokazuje da je Slobodan Milošević imao kontrolu nad nosiocima propagande, da je on rukovodio, da je on određivao dnevni red, vesti, bilo na televiziji, bilo u štampi. I mislim da je ovo vrlo interesantan podatak iz svedočenja u vezi tog aspekta. Što se tiče drugog primera, on baca svetlo upravo na ono o čemu govorimo, jer Slobodan Milošević je shvatao da u medijima ne može sve da se kaže, on je želeo da kontroliše sadržaj, da određuje šta će da se pojavi, šta će da bude u transkriptima njegovih sastanaka sa svetskim predstavnicima i državicima, to je, znači, informacija o sastancima koju bi on redigovao, ta informacija ne odražava verno istinski tok sastanka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Ako pređemo na stranu 50 ovog dela vašeg izveštaja... Molim poslužitelja da nam pomogne da prikazemo gornji deo strane 50, to je, ako pogledamo glavni deo izveštaja, govori se o televiziji kao glavnoj poluzi te mašinerije, kaže se da je to bio glavni izvor informacija za preko 90 posto Srba i to objašnjavate: “To je bio medij koji je pisao istoriju nanovo bazirajući se na fragmentima stvarnosti, to jest primenjujući selektivnu memoriju koja se sastoji u skidanju odgovornosti sa sebe za sopstvene zločine podstičući sećanje na zločine koje su počinili drugi”. Recite mi šta možete posebno da kažete o ovom pristupu korišćenja propagande, ovom aspektu?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Vrlo često propaganda se koristila tako što su se upoređivale razne istorijske situacije koje uopšte nisu bile istovetne. Na primer, tokom Drugog svetskog rata na obe strane bilo je zločina, ali činjenica da se govori o zločinima samo jedne strane sama po sebi predstavlja vrstu propagande koja se vrlo često vidi i vrlo često pravi se poređenje, a za to imam puno primera u svom izveštaju. Pravi se poređenje između stava, koji je navodno stav Miloševićeve vlade i pronacističke vlade hrvatske iz Drugog svetskog rata i ta Vlada se upoređuje sa vladom kojoj je na čelu bio Franjo Tuđman koja se na neki način prikazuje kao istorijski nastavak fašističke Vlade iz Drugog svetskog rata. Tako da ovo predstavlja pokušaj da se ljudi uvere, da se ljudi ubede da je situacija krajem osamdesetih i početkom devedesetih ista kao što je bila situacija Srba u Hrvatskoj u vreme

Drugog svetskog rata. Na taj način, potpiruju se raspoloženja straha i mržnje i to je deo satanizacije tog naroda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako poslužitelj može da nam okrene stranu 51 u istom poglavlju paragraf 54, to je jedan vrsta demanta, ali vidimo da na početku paragrafa 54 kažete: "Generalno govoreći, pre nego što je Srbija počela rat... Naravno shvatate da je pitanje ko je počeo rat nešto šta treba da reši ovaj Sud, samo nam objasnite kako ste napisali ovu rečenicu, mada sam već objasnio da je to stvar koju rešava ovaj Sud?"

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: To je pitanje koje može da bude sporno, kontroverzno, da bih sebi pomogao u pripremi ovog izveštaja i uzimajući u obzir da je Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija (UN Security Council) organ koji ima prioritet u očuvanju mira i bezbednosti, ja sam se koristio rezolucijama Saveta bezbednosti, konkretno rezolucijom 757 (UN Security Council Resolution 757) od 30. maja 1992. godine u kojoj se govori o odgovornosti Srbije i Crne Gore za rat.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Bitno je da sudije razumeju zbog čega je ovo uključeno u vaš izveštaj. Sada bih vas molio da pređemo na stranu 52 i to na fusnotu 114 gde vi u tekstu kažete da je "cilj propagande bio da se srpska javnost pokrene protiv unapred obeleženog neprijatelja i da se pripremi teren za rat". Još jedan insert.

(Video snimak)

Slobodan Milošević: Pa, zato o tome nema potrebe da govorim, a onima koji misle da ima potrebe odgovorio bih da neću o tome da govorim, jer ne bih prihvatio nikome da se pravdam zašto Republika Srbija ne dopušta na Kosovu i Metohiji ponovo ubijaju Srbe i Crnogorce i zašto nismo spremni za dijalog o mogućnosti stvaranja albanske države na tlu Srbije. Da ne bude zabune, želim otvoreno da kažem da svako ko na ovim pitanjima traži odstupanje, može za to da se izbori samo obarenjem sadašnjeg rukovodstva Srbije ... A pre svega, u teškim sukobima i aktivnog državnog terora u Hrvatskoj, državna i politička kriza u Jugoslaviji u kojoj su dugo prisutni međunacionalni sukobi, Srbima je... Oružanog obračunavanja sa elementima građanskog rata. Raste broj poginulih i ranjenih, žene i deca u zbegovima i bekstvu... saobraćaja snabdevanje. U tim uslovima na sceni je prirodna, legitimna i istorijskom dostojanstvu naroda svojstvena samoodbrana. Pokušaji je da se ona velikom i dobro organizovanom

propagandnom galamom kvalifikuje kao banditizam i odmetništvo, najbolji su znak nekonstruktivnosti i nesposobnosti jednog šovinističkog i profašističkog koncepta, a koji se lomi na narodnom interesu i dostojanstvu ljudi i naroda i na njihovoj pravедnoj borbi za građansku i nacionalnu ravnopravnost.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Čitav transkript ovog govora se nalazi u tabulatoru 46. Dakle, ovo je snimka optuženog iz maja 1991. godine. Postoje tu dve razdvojene, ali moguće povezane teme, Kosovo i Hrvatska. Koji je vaš komentar o tim insertima, u vezi sa mogućom propagandom?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Ovde se pojavljuje isti diskurs u kojima su situacije Srba na Kosovu i Srba u Hrvatskoj zapravo postavljeni u jednu vrstu paralele. Srpsko stanovništvo Kosova i Hrvatske se prezentira kao žrtve njihovih komšija i vizija koja se prenosi... Jedna vrlo čudna situacija na Kosovu koja deluje i sprečava svako moguće nenacionalističko rešenje u vezi sa Kosovom. Osim toga, korišteni izrazi poput "fašistički" na primer za Hrvatsku su istorijsko uslovljeni, postoji jedna istorijska konotacija, ali napravljena je jedna vrsta istorijskog amalgama u poređenju ove dve situacije da bi se time pokazao jedan nastavak Drugog svetskog rata u Hrvatskoj, to jest takvoj politici. Sve ovo se završava jednom stigmatizacijom i jednim uopštavanjem odnosno ocrnjavanjem i prikazivanjem rizika kojima su izloženi Srbi u Hrvatskoj i na Kosovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada bismo da pređemo na sledeća dva video snimka koja se nalaze na sledećim stranama ovoga izveštaja, to je naime na strani 53, fusnoti 116 i 117. To su primeri onoga šta je rekao akademik Dobrica Ćosić.

(Video snimak)

Milan Babić: *Granice srpske autonomne oblasti će biti mislim posve jedan istorijski princip. Tamo gde je kapala krv, krv sa ustaškog noža, to će biti naše granice...*

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, pogrešno sam označio inserte, Ćosić dolazi kasnije. Ali, molim vas, recite nam svoj komentar o prvom ovom odlomku.

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Pa, to je jedan insert koji se odnosi na dva primera od četiri koja ja pominjem u ovome delu svoga izveštaja. Tu se, naime, bavimo sloganima koji se koriste da bi se najprije označili neprijatelji, a takođe kako bi se pripremio teren za rat. U prvom insertu vidimo sasvim dobro, sasvim jasno kako se putem slogana to koristi. Tamo se kaže: "Tamo gde je tekla srpska krv, tamo je srpska zemlja". Dakle, tu se vidi propagandistički karakter takvog diskursa. Među ostalima karakter takvog slogana... Ja mogu da navedem i slogane koji su korišteni na televiziji i u štampi u kojima se govorilo recimo: "Tamo gde se nalaze pravoslavne crkve, tamo je srpska zemlja. Tamo gde su srpski grobovi, to je srpska zemlja".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, to je bila prethodna strana 52. Radilo se o fusnoti 114, to je bila moja greška. Sada idemo na stranu 53 izveštaja i to na fusnotu 116. Video insert 6, molim vas.

(Video snimak)

Dobrica Ćosić: Prema ženi i prema deci, jednostavno bombe i rat... Naraštaje kome pripadam... I njihova sahrana koju posle 40 godina... Sahrana... mučenika. A taj greh počinili smo zato što smo zaludno verovali da je zaborav zločina ustaškog... Služba bratstvu srpskog i hrvatskog naroda.

(Kraj video snimak)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. To su bila dva inserta 6. i 7. Ili samo 6. Oprostite, samo 6. Dakle, 22. avgusta 1991. godine, sudijama bi moglo da pomogne ako nam kažete da li je ovo bio jedinstveni događaj ponovna sahrana, ponovno pokopavanje već ranije pokopanih tela, ili je to bilo nešto šta se događalo sa vremena na vreme?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: To je fenomen koji će se događati u više navrata u to vreme, vrlo često je bio medijski pokriven. Radi se, naime, o jednome kontekstu u kojem, kada je počinjao rat, između ostalog, tu se podseća na zločine koje je počinila hrvatska država, odnosno ustaše za vreme Drugoga svetskoga rata. Tu se na neki način stvara jedna pupčana vrpca između hrvatskog režima koji je došao na vlast u proleće 1990.

godine i ponovo se stvara jedno istorijsko stapanje koje služi, čini mi se, da bi se hranila mržnja prema hrvatskoj zajednici u ovom slučaju. Dakle, tu se učestvuje u stigmatizaciji dotične zajednice.

SUDIJA ROBINSON: Kada kažete da je to ponavljano u više navrata, mislite li da je to bilo ponavljano nekoliko puta posle Drugog svetskog rata ili za vreme krize koja se u to vreme odvijala?

SVEDOK DE LA BROS: Za vreme tadašnje krize. Naime, otkopavali su se posmrtni ostaci srpskih žrtava, žrtava pokolja koje su počinili Hrvati za vreme Drugog svetskog rata i ponovno se radio sprovod, ponove se decenijama posle događaja ljudi se pokopavali u toku medijski pokrivenih ceremonija. Jesam li vam dovoljno odgovorio na pitanje?

SUDIJA ROBINSON: Da, ali me još uvek zanima sledeće, hteo bih da čujem još nekoliko detalja u vezi sa tim koliko često se to događalo, koliko često je to ponavljano. Imate li neke preciznije podatke o tome?

SVEDOK DE LA BROS: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali, osim događaja koji su se u to vreme događali i rastućeg nacionalizma postajao je... Odnosno da li je dat još neki konkretni razlog za pokretanje tih događanja, za otkopavanje i ponovno pokapanje tih ljudi, tih žrtava po vašem znanju?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Svakako u medijima iz tog vremena se prenosi ideja prema kojoj Srbima iz Hrvatske preti genocid. Mislim da je multiplikacija, stalno uvećavanje ovakvih ceremonija bila deo širenja straha u zajednici Srba iz Hrvatske. Ali to je nešto šta se događalo u Drugom svetskom ratu i tvrdilo se da će se to ponovo da se dogodi, da će se takvi zločini ponovo u Hrvatskoj da se počine.

SUDIJA ROBINSON: Je li to učinjeno pre 1991. godine? Vi to niste okarakterisali kao nedozvoljenu propagandu, ako je to bilo učinjeno pre 1991. godine.

SVEDOK DE LA BROS: Ne. Ali bez obzira na to od trenutaka kada... Ovi postupci imaju za cilj da se stigmatizira, crni jedna zajednica, da se generalizuje jedna vrsta suda, da se stvori jedna slika o delima koji su počinili

neki Hrvati za vreme Drugog svetskog rata i kada ovakve činjenice služe da se stigmatizira čitava jedna zajednica, u ovom slučaju hrvatski narod početkom devedesetih godina prošlog veka, mislim da to ulazi u domen nedozvoljene propagande.

TUŽILAC NAJS: I dalje smo na strani 53 i sada govorimo o fusnoti 117. Molim da se pusti sledeći insert broj 7.

(Video snimak)

Jovan Rašković: O srpskom narodu u Hrvatskoj, o Srbima, o međunarodnom faktoru, o Evropi, o svijetu, oni su počeli taj pokret ponovo otvarati koncentracione logore, ali... Počeli ponovo koristiti jame. Samo je sigurno jedno da više Srbi neće na jame ići... Od dvojice ili trojice ustaša, dok Srbi daju veliki otpor i da će genocidna ideja propasti skupa sa genocidnim Hrvatskom državom.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je bilo objavljeno, koliko znamo, 25. jula 1991. godine. Osoba koja govori je, mislim, Jovan Rašković, ugledni akademik i koji govori o hrvatskom Srbima, vođa hrvatskih Srba. Recite mi šta vi možete da nam kažete o ovom objavljenom insertu sa televizije u to vreme?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Mislim da moramo da podsetim da je Jovan Rašković osim što je akademik i vođa Srba iz Bosne, zapravo je po zanimanju psihijatar. Osim toga, on je bio i profesor Radovanu Karadžiću. On je autor teorije prema kojoj je hrvatski narod, narod genocidnog karaktera. Ja vam skrećem pažnju na fusnotu 118, dakle, ovde se ponovo nalazimo suočeni sa jednim primerom istorijskog amalgama, istorijskog stapanja u kojem se stvara paralela između genocida iz Drugog svetskog rata i genocida. Dakle, nalazimo se u jednom ratnom kontekstu, genocida koji je navodno već počeo. Ovim insertom, na osnovu tog inserta se može lako shvatiti da se tu gura u jednu antihrvatsku mržnju i da se stvara strah među srpskim stanovništvom koje živi u Hrvatskoj i radi se o jednom pozivu da se ti ljudi pregrupišu, da se zaštite, da se unapred organiziraju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospođa Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff) me upravo podseća, gospodine De La Bros, da se ovo uklapa i u ono šta ste vi rekli na

strani 44, u 48 paragrafu vašeg izveštaja o medijskom pokrivanju masovnih političkih liturgija koje su postale uobičajene u čitavoj zemlji. Slažete li se sa tim? Sa ovom vezom, da ona upravo postoji?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I poslednji video insert u ovome delu kojim se bavite nalazi se na strani 56, odnosno on se spominje. I to je fusnota 126 vašega izveštaja. Molim da se pusti video snimak broj 8.

(Video snimak)

Mihailo Marković: Upravo u času kad se neoustaški specijalci spremaju na odlučujući napad na Knin, upravo u tome času neka nevidljiva ruka je ovde usred Beograda pokrenula mehanizam za razbijanje Srbije. Od Petra I do danas imamo sreću da se na našem čelu nalazi jedan izuzetno sposoban, čestit i hrabar čovek, Slobodan Milošević.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je deo govora iz marta 1991. godine, govora Mihajla Markovića koji je bio potpredsednik stranke. Šta možete da nam kažete o ovom govoru i o njegovom objavljivanju na televiziji na ovakav način?

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Mislim da trebamo da se prisetimo konteksta. Ovaj video insert ulazi u okvir jedne serije činjenica o kojoj ja govorim na prethodnoj strani izveštaja. Upravo se radi o jednome diskursu, o jednome govoru za vreme jednoga velikog skupa koji je organiziran u martu 1991. i to posle 9. marta 1991. godine, posle skupa koji je organizovala opozicija u Beogradu 1991. godine. Ono šta je bitno ovde na televiziji se zapravo stvara paralela između istorijskih figura, istorijskih ličnosti Srbije, konkretno se spominje Petar I, ali i možemo da govorimo i o caru Lazaru. Ovde je Slobodan Milošević predstavljen kao otac nacije, kao otac srpskoga naroda i kao garant njene istorije. Ovde gospodin Marković ocrnjava loše Srbe, one koje smatra izdajnicima i to one ljude koji se suprotstavljaju njegovoj politici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da se osvrnemo na sledeći deo vašeg izveštaja, to je onaj deo od 56 do 74 strane. Vi se bavite medijima u središtu

jugoslovenskoga rata i to u delovima kako je njihova upotreba protiv neprijatelja bila opravdana, kako su oponenti bili stigmatizovani, a govorite i o tome kako se razvijala paranoja o zaveri. Ako pogledamo, dakle, u početku prvih nekoliko inserta koje... U stvari, prvo strana 59 vašeg izveštaja, još uvek smo na onome delu koji je pod opštim naslovom "Sredstva informisanja u središtu jugoslovenskog rata" (Media at the Heart of the Yugoslav War), zanima nas najpre fusnota 131 i to je video snimak broj 9.

(Video snimak)

Episkop Filaret: Jedno srpsko selo, tu pored kukuruzara i uhvatili su maloga Iliju i na očigled majke su ga zaklali i odnijeli tako. Majka mu se zove Milica. To je bilo na njegov rođendan, rođendan mu je 2. avgusta ove godine. I majka je trčala za njima da barem joj mrtvo dijete daju i nisu joj dali dijete, odnijeli su ga i posle su ga spalili. Od njega je samo ostala ova lobanja i tu je lobanju našla jedna žena druga, jedna, ovako, rimokatolkinja, ali je u sebi kolkotolko imala nekog ljudskog osjećanja i kazala: "Ja znam gdje su vam spalili dijete i ja ću vam pokazati gdje je njezin grob od djeteta". I otišla je tamo i od svega toga što je moglo da se nađe, nađena je ova lobanja.

(Kraj video snimak)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vaš komentar o ovome insertu.

SVEDOK DE LA BROS – ODGOVOR: Dakle, radi se o episkopu ocu Filaretu koji govori kako se to sve dogodilo, a to je objavljeno 22. septembra 1991. godine. Primer koji smo upravo videli je jedan od tri primera na koje se oslanjam kako bih insistirao na činjenici da je televizija igrala na kartu emotivnosti javnosti, na emotivnost gledaoca time što su se predočavale individualne tragedije koje su se dogodile nekoj deci u ovome sukobu, kako bi gledaoci mogli da osećaju samo saučešće za to. Dakle, konkretno u ovom slučaju imamo dete kao žrtvu, žrtvu zločina i kod javnosti se odmah aktivira mehanizam zaštite. Da bih to objasnio, koristio sam tri primera, među kojima je i ovaj. Ja nisam našao potvrdu za tačnost ovoga događaja, a budući da je način na koji je korišten događaj predstavlja jedan problem zato što se ovde još jedanput pokazuje volja kada se radi paralela između sudbine koja je bila namenjena ovome detetu i onim Srbima iz Hrvatske koji su još bili u životu. Dakle, ovim načinom nastoji da se kanalizuje mržnja među Srbima prema onima koji bi mogli da budu odgovorni za ovo ubojstvo. Dakle,

ovakvim mehanizmom nastoji se da se izazove prihvatanje za stvar bilo Srba u Hrvatskoj, bilo Srba u Bosni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, zanima me da li ima još jedan predmet u ovoj sudnici posle podne. Ako je tako, moraćemo da prekinemo za danas sa radom. Da, u 14.15 počinje drugo suđenje i mislim da bi sada bio dobar trenutak da prekinemo.

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA MEJ: Koliko vam je vremena još potrebno?

TUŽILAC NAJS: Imam još šest inserata, još šest dokaznih predmeta. Mislim, do sada je trajalo koliko je trajalo, radi se o bitnom izveštaju siguran sam u to.

SUDIJA MEJ: Prekidamo sa radom i nastavljamo sutra u 9.00.

Fond za humanitarno pravo